

5 DEONTOLOGIA DEL DOCENT

Críteris del Consell Escolar de Catalunya

i aportacions diverses

ÍNDEX

Introducció	3
Pròleg a càrrec del senyor Octavi Fullat i Genís, catedràtic de filosofia de l'educació de la Universitat Autònoma de Barcelona	4
Tasca prèvia a l'elaboració del document, per la subcomissió	8
Text provisional del document <i>Criteris per a una deontologia del docent</i>	9
Documentació i bibliografia consultades per la subcomissió	12
Publicacions	12
Documentació diversa	14
Aportacions fetes en el debat públic del 14 de maig de 1992	16
Presentació del president de la subcomissió, senyor Salvador Carrasco i Calvo	17
Aportacions a la taula rodona del senyor Jaume Cela i Ollé, professor d'EGB	18
Aportacions a la taula rodona del senyor Joan Coscubiela i Conesa, representant sindical	23
Aportacions a la taula rodona del senyor Pere Duran i Farell, empresari	26
Aportacions a la taula rodona del senyor Joan-Carles Mèlich i Sangrà, filòsof de l'educació	29
Aportacions a la taula rodona del senyor Josep M. Vallès i Martí, pare d'alumne	30
Document 2/1992 del Consell Escolar de Catalunya: <i>Criteris per a una deontologia del docent</i>	35

IMPRÈS EL DESEMBRE DE 1992

INTRODUCCIÓ

El Consell Escolar de Catalunya, creat per la Llei 25/1985, de 10 de desembre, dels consells escolars, i constituït el 20 de novembre de 1986, en tant que màxim òrgan de consulta i participació dels sectors afectats per la programació general de l'ensenyament no universitari en l'àmbit de Catalunya, ha dictaminat 47 projectes normatius que li han estat tramesos per a la seva consulta i ha esdevingut un fòrum de discussió i debat on s'han canalitzat algunes de les inquietuds de la comunitat educativa catalana en aquests darrers anys.

L'elaboració de documents per pròpia iniciativa, si bé no ha estat la tasca quantitativament més important, és un aspecte prou rellevant de la voluntat d'aquest òrgan col·legiat de servir a la millora de la qualitat de l'ensenyament. Dins aquest àmbit d'activitat cal situar el document 2/1992 "Criteris per a una deontologia del docent" aprovat pel Ple del Consell i que ara us presentem.

L'interès que ha suscitat en el Consell la discussió i l'elaboració d'aquests criteris deontològics ha estat prou viu per considerar que pot ser útil transmetre'l a sectors més amplis de la comunitat educativa, incorporant-hi a més del document aprovat, algunes aportacions que l'han enriquit en el seu llarg procés d'elaboració.

Aquesta és la finalitat d'aquest opuscle que el Consell Escolar de Catalunya ofereix a la consideració del lector, que amb el desig en pugui resultar tan suggeridora la lectura, com ho ha estat l'elaboració.

PRÒLEG A CÀRREC DEL SENYOR OCTAVI FULLAT I GENÍS, CATEDRÀTIC DE FILOSOFIA DE L'EDUCACIÓ DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Dues paraules gregues escenifiquen amb puixança el mot català *pròleg*. Són *logos* —paraula, asserció, sentència— i *pro* —davant, abans, endavant. El destí d'un "prò-leg" no és altre que el de fer passar veus, diccions i paraules de bona llei abans d'hora, abans que comencin els termes substancials del text, els quals són amb propietat el *logos* d'aquest text. L'atreuiment de fer passar ocurrències abans de temps té una indulgència que no és altra que la de parlar de forma que aquesta parla aparentment intempestiva empenyi el lector cap endavant, vers allò seriós que l'espera després. *Pro*, endavant; *logos*, paraula; "prò-leg", paraules que inquieten i forcen el receptor a ser nòmada i peregrí. Em pertoca fer el paper de Joan el Baptista i donar pas de tal faisó al Messies, a allò substanciós i assenyalat.

Hem convingut que els valors dels ciutadans són encara més importants que les seves ciències i les seves tècniques. No en tenim prou amb la realitat, feta fibló que ens obliga a disparar-li esbufecs, guitzes i desenfrenaments; a més, sembla ser que tenim necessitat d'irrealitats que ens ajudin a tirar endavant amb les nostres biografies a voltes decaigudes i enfonsades. Allò irreal, allò sempre valuós, és el bàcul que ens permet caminar enmig de realitats que valen únicament a mitges i com per casualitat.

Però m'assalten un ensurt i un temor destacats a causa de la possible confusió entre *aquests* valors de nens, *aqueixos* valors d'adolescents, *aquells* valors de grans i de vells, i *els* valors *tout court*. Una cosa és *tals* valors, d'aquest any i d'aquest lloc, i una altra *els* valors, ells, els que no nien en el ventre del temps ni de l'espai, sinó que es limiten a valer de per si. Si pretenem modificar els valors de la infància o de l'adulthood és a causa de l'existència ucrònica d'uns valors massissos i indefectibles. Si no fos així, ens limitariem a córrer darrera d'espectres i ombres; és a dir, l'educació es convertiria en una inacabable persecució de no-res.

Tots els valors coincideixen a avaluar, apreciar, comparar, estimar, preferir... Això m'inclina a apropar els valors a les *finalitats* educacionals, sempre que no es confonguin aquestes finalitats amb els *objectius* dels tecnòlegs de l'educació ni amb els *projectes* dels polítics de l'educació. Una finalitat educacional —carregada de valors— constitueix una *Weltanschauung* que permet valorar models de *món* —món és "manera-de-veure-el-món"—, models d'home i de societat històrica. Els deures d'una deontologia professional descansen sobre uns suposats valors.

De sobte ens assalta un interrogant considerable: quan assegurem que quelcom val ¿això és degut al fet que es tracta, simplement, de quelcom preferit o bé, al contrari, ho preferim perquè amb anterioritat la cosa val? Ho podem formular de la següent faisó: hi ha Dret Natural o tan sols existeixen Drets positius? En el supòsit que acceptem el primer, qui hi té accés?; en la segona alternativa, d'on els ve, als drets positius, que valguin? Platonisme i nominalisme, quina teoria ho encerta?. O els valors es fonamenten sobre l'eternament valuós, o adquireixen únicament força en la història social i en la història biogràfica de cadascú.

M'inclino —no provo— per considerar els valors com a *vàlids* més enllà de les coses —*vàlid* no pressuposa que es tracti de quelcom que m'ho pugui trobar al carrer—, com a *objectius* —en el sentit que se m'imposen més enllà de les meves preferències—, com a *polaritzats* —a cada valor se li oposa un desvalor—, com a exclusivament *qualitatius* —no quantificables— i finalment com a *jerarquitzats* —heus aquí la meua escala de valors, de menys a més: valors instrumentals, valors agradables, valors vitals, valors estètics, valors epistemològics, valors morals.

El que sí em sembla fora de dubtes és que el valor resulta impensable sense referir-lo a la consciència o capacitat d'apercebre'm. El valor existeix per a una consciència encara que no depengui necessàriament de les seves representacions.

La conducta d'un animal forma un circuit amb el medi ambient. La bèstia respon amb *reaccions* a la sol·licitud de la *circum-stància*. “Estímul-memòria-resposta”. L'animal humà, en canvi, disposa d'altres possibilitats, a més de la que he descrit: respondre amb *projectes* davant l'escomesa de l'entorn. “Estímul-astorament-projecte-resposta”. ¿Com supera, l'home, la indecisió que se li desvetlla davant les diferents respostes que se li ofereixen en sentir-se estimulat per un sol esperó?; a base d'autoritat, a base del que prescriuen o insinuen les autoritats socials —pares, mestres, sacerdots, polítics, sindicalistes, periodistes, artistes, científics... Les autoritats socials manen, o aconsellen, els perplexos des dels valors socials que els tenen, a ells.

No falten —tot i que no abunden— instants privilegiats en què hom resol el seu astorament pragmàtic a base d'acudir a l'autoritat de la pròpia consciència. Únicament l'acte així realitzat és un acte moral. Els altres són actes psicossomàtics, més o menys conformes amb certes pautes de conducta socials. Allò fet, *opus operatum*, es muda en moral quan, i només quan, prové de l'*opus operans* o consciència constituent. Decidir quina resposta donar —si no es tracta d'un acte absurd—, des de la meua consciència, és activitat que apunta necessàriament a una escala de valors. El valor és allò que legitima —en el sentit de *fer raonable*— una conducta; podent fer una altra cosa, es fa aquesta, per què? perquè un valor, la justícia, la fa justa o ajustada a valor.

Sense valors, no hi ha home; només hi ha elemental zoologia. Perquè el *ser* —allò que hi ha— ens deixa malagradosos, apuntem a allò que hauria de ser però que no és, apuntem als valors. Entre el *ser* i el *valor* es planta la *insatisfacció*. Els satisfets no necessiten valors; en tenen prou amb allò que hi ha.

Els valors —ells; no els d'una societat, els quals no van més enllà de ser objectes d'aquesta societat—, els valors *encara no són*, però *haurien de ser*. L'home viu també d'allò que encara no és al seu abast.

Podria haver semblat fins i tot provocatiu preguntar-se per l'existència de les finalitats, o valors, de l'educació, que són el sosteniment dels deures. No sols els ciutadans individualment presos parlen de metes educatives; també s'hi refereixen explícitament les grans institucions internacionals. Sempre s'educa algú, per a quelcom. La perplexitat, no obstant, no brota de la qüestió així plantejada; sí que sorgeix, en canvi, si ens interroguem sobre si hi ha finalitats educatives que no depenen de l'apreciació o preferència dels educadors i dels educands. És a dir, si hi ha valors de la tasca educant que valguin *objectivament* al marge de la voluntat o del desig dels individus de carn i ossos.

Educar, amb quina finalitat? L'irònic Sòcrates va preguntar un dia: “És realment possible l'educació en un sentit distint del tècnic?”. Alguns nord-americans han entès el procés educador com una transmissió de patrons de coneixement i de conducta; i de tal forma la conceben que fàcilment s'assimila, l'esmentada transmissió, a una distribució de béns materials ja que allò transmès són

mecanismes de conducta tal com succeeix en el domatge d'animals. Educació com a simple tècnica. Circ skinnerià per a la graderia d'imbècils. Carn de dictadures.

Han transcorregut 2.500 anys des que el contestatari Sòcrates va llançar aquell interrogant. L'educació, és tasca de domadors? ¿és un fer exclusivament tècnic o al contrari queda obert a una pluralitat de finalitats, entre les quals cal escollir? L'educació, és sols tècnica o també risc?

Allò tràgic de la submissió del procés educador als ideals morals, a *allò bo*, ja ho va enunciar el mateix Plató en el diàleg “Eutifró”. Indaga al descobert: “¿Allò que estimen els déus és tal perquè és pietós o, al revés, és pietós en tant que és estimat pels déus? Interrogant greu. Educar és orientar vers el Bé; però *Allò Bo* ¿és bo sempre, eternament o, al contrari, només és bo perquè alguns, constituïts en poder, dicten que allò és *El Bo*? Alternativa tràgica. Per altra banda salta també a la vista de la més banal experiència que el que és bo per a uns resulta ser pèssim per a uns altres. Com educar en tal desconcertant situació?, com girar l'ànima vers la Idea de Bé quan topem amb béns antagònics en lloc d'un monolític Bé?, com elaborar una llista de deures del docent?

L'educació està sotmesa a l'Ètica, als valors; però a quina ètica?, a quins valors? Perplexitat i astorament. Qui ha envaït històricament aquesta terra de ningú? Qui s'aprofita de la flaqueza de la raó davant l'ètica?: exactament *la cosa política*, la “Politeya”. El poder de forçar incondicionalment sobre les conductes ciutadanes, o poder polític, proclama el seu dret a jutjar què és bo i què es dolent.

Les seqüències d'aquesta truculenta història són desgraciadament les següents: eduquem — “Paideia”—per al bé —“Ètica”—; però atès que no ens posem d'acord —la raó ja no dona més de si— sobre què és el Bé, que sigui llavors el poder polític —“Politeya”— qui decideixi i consegüentment qui educui. Tràgic i àdhuc còmic si no fos tan tràgic.

La “Politeya” s'ha menjat “l'Ètica”, les finalitats educatives. Educar serà històricament i socialment enfundar en els criteris defensats pels dominadors. Per sort nostra, malgrat tot, sempre apareixeran Sòcrates —dissidents o protestataris— disposats a jugar-se la vida per tal que l'educació no prescindeixi de l'Ètica. L'educació és, encara que no es vulgui, teleològica i consegüentment deontològica.

L'ensenyament de la Moral és obligatori en diversos Estats. I molts es queden tan frescos. Com si res. I no obstant coses hi ha que potser no puguin ser *ensenyades*. Matemàtiques? sí, és clar. Biologia? i tant que sí. Però ensenyar Moral?. Què potser *ensenyar* no és, predominantment, dictar? Resulta moral dictar moral?

Arribats aquí cal constatar que és bufar i fer ampolles això d'ensenyar continguts, actituds i habilitats morals, quan vénen dictats sigui per una església —per exemple, moral catòlica—, sigui per un partit polític —e.g. moral comunista—; sigui per un Estat —posem per cas, moral nazi—, etc. El que és fatigós és ensenyar moral no dictada per institucions socials perquè en tal supòsit l'esglai i el dubte deixen a hom sense respir.

I encara una altra interrogació que potser resultarà impertinent a més d'un. Dictar una moral i acceptar-la perquè me l'han dictada, ¿no és absolutament “in-moral” en el perogrullesc sentit que aleshores no hi ha moral, ni bona ni dolenta?

Penetrem ja en l'assumpte educacional bàsic. De què que hi hagi Moral? Per què *valors* a més de *coses*? Potser escandalitzaré algú, però és igual. Hi ha moral perquè ha sorgit el *conflicte* entre “Raó” i “no Raó” —o “Fora-raó”. Sense tal fractura resulta impensable un plantejament moral.

La moral rep, doncs, la seva existència i el seu rigor, de l'esglai nascut de *no saber* com actuar. Sense ignorància pràxica —sense el “no-saber”, adéu moral. Un escarabat va despullat de Moral perquè sempre *sap* què fer. Només la “Physis” —Naturalesa— i el “Theós” —Déu— poden permetre's el luxe de ser compactament “in-morals”. Els homes som els únics que vivim l'esquinç moral.

Amb la Raó hem resolt moltíssimes dificultats. Sobre tot amb la “raó-teòrica” —o científica. Per exemple ens curem del tifus. La Raó produeix proposicions que es poden sotmetre als criteris de *veritat* i *falsedat*. Amb això progressem en i vers l'universal, o gairebé.

Però resulta que existeixen dificultats i perplexitats davant les quals la Raó es mostra impotent. No pot aplicar sempre el seu joc de veritat i de falsedat, amb la qual cosa persisteixen perplexitats i dificultats. A quina velocitat córrer a les autopistes?, està bé el divorci o potser malament? ¿?; la Raó no respon res que sigui contundent. Qui, o què, actua en tals circumstàncies?, doncs ni més ni menys que l'“Autoritat”. Ella és qui aprova o desaprova les accions. Tan sols després es posa en marxa una “raó pràctica” que llençarà raons —sempre inútils, per cert— sobre l'aprovació o reprovació.

Hi ha autoritats familiars, escolars, religioses, polítiques, sindicals, jurídiques, artístiques...; cap d'aquestes no és “moral”. L'única autoritat moral —que caracteritza, per cert, el fet moral— és l'autoritat de la consciència, de la consciència de cadascú. En ella radica el fonament de l'especificitat moral.

En la present deontologia ni tan sols es toca el tema de la fonamentació dels deures, dels valors des dels quals intentar modificar *in melius* els processos docents. Per aquesta raó he plantejat jo l'assumpte, a fi que el lector d'aquesta proposta no acabi despistat i perdut imaginant que els deures presents són deures sagrats i respectables. No, no existeix tal pretensió en el text que prologo. Sí que és el resultat de llarg i ample diàleg entre els membres del Consell Escolar de Catalunya i d'aquests amb gent interessada en l'educació dels nostres infants.

TASCA PRÈVIA A L'ELABORACIÓ DEL DOCUMENT, PER LA SUBCOMISSIÓ

Presentem breument en aquest apartat un procés que ha durat més de dos anys i en el qual, de manera continuada però no intensiva, s'ha anat configurant el contingut dels “Criteris per a una deontologia del docent”.

El 29 de novembre de 1989 es creà formalment la subcomissió de deontologia del docent, l'objectiu de la qual fou elaborar un document de base sobre aquest tema, a partir d'una anàlisi del sistema educatiu formal i de l'estudi de documents referits a aquesta professió i a d'altres. La subcomissió es constituí el 27 de febrer de 1990 i l'han integrada els següents consellers: Sra. Elsa Blasco del C.N.J.C., el Sr. Salvador Carrasco del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats, el Sr. Joan Domènech de la F.M.R.P., el Sr. Octavi Fullat, Sr. Joan-Carles Gallego de CC.OO, el Sr. Josep Ituarte dels Serveis Educatius de Catalunya, la Sra. Carme Lorenzo de la FAPAES, el Sr. Pere Lluís Font de la U.A.B., el Sr. Antonio Marzal, la Sra. Marta Mata de la Federació de Municipis de Catalunya, el Sr. Albert Prado de la PIMEC, i el Sr. Josep Riulas de la l'APECC.

El curs 1989-90, es va debatre l'abast, el sentit i la conveniència d'una declaració sobre deontologia docent pel Consell Escolar de Catalunya i especialment es va fer un recull de documents, articles i bibliografia. Va tenir una importància cabdal en aquesta etapa l'acció de la secretaria del Consell, gràcies a la qual es va tenir accés a una sèrie de documents internacionals que complementaven i enriquien el material inicial.

En les nou primeres sessions de treball de la subcomissió, es van anar preparant les diferents parts del document previ —que reproduïm a l'apartat 2.1. d'aquesta publicació— el qual seria sotmès a una àmplia consulta que finalitzà amb la taula rodona organitzada pel Consell i celebrada el 14 de maig de 1992 que es recull a l'apartat 3 d'aquesta publicació.

En aquest punt del procés, s'inicià la fase de reelaboració del document per la subcomissió, amb la incorporació de les aportacions fetes al debat, així com de les esmenes aportades per la resta de membres del Consell, entre les quals cal destacar la correcció lingüística feta pel senyor Joan Triadú.

Producte d'aquest llarg procés de reflexió, debat i consens, és el document aprovat —que figura íntegrament a l'apartat 4 d'aquesta publicació—, el qual pretén recollir les inquietuds i reflexions dels diversos agents que intervenen en el procés educatiu en els diferents contextos del nostre sistema escolar.

El resultat del nostre esforç no és més, ni menys, que un document de treball obert a futures modificacions, que pot incitar a la reflexió col·lectiva sobre la dimensió ètica d'una professió que considerem molt important per a la societat.

Hem titulat el document amb la paraula “criteris” perquè no pretén ser un codi deontològic en el sentit estricte. Tanmateix, pot considerar-se com un element orientador per tal d'aconseguir que “els alumnes esdevinguin cada dia millors com a persones, i que l'escola assumeixi aquest objectiu malgrat que pugui semblar utòpic”.

TEXT PROVISIONAL DEL DOCUMENT *CRITERIS PER A UNA DEONTOLOGIA DEL DOCENT*

Un text elaborat de forma col·legiada, i per tant, fet a partir de successives i diverses aportacions, requereix un procés de redacció molt complex fins arribar a la seva forma definitiva.

En el cas que ens ocupa, dels “criteris per a una deontologia del docent”, creiem que pot tenir interès destacar el text definitiu i el text provisional que va ser sotmès a consulta i que fou objecte del debat públic celebrat el 14 de maig de 1992, del qual a continuació us oferim l’articulat. La comparació d’aquest text provisional amb el definitiu permet d’observar algunes diferències significatives.

Deures de l’educador envers els alumnes

1r. Procurar establir una relació empàtica amb els alumnes que creï les condicions necessàries per al seu ple desenvolupament personal.

2n. No discriminar cap alumne per motius de sexe, raça, color, religió, opinions polítiques, origen social, condició econòmica o nivell intel·lectual, ni per cap altre motiu, i vetllar perquè aquests principis siguin acceptats en tot l’àmbit social.

3r. Enfocar-se a donar els elements necessaris perquè l’alumne *conegui i reconegui* la seva pròpia identitat cultural i que alhora respecti la dels altres.

4t. No adoctrinar ideològicament, respectant en tot moment la dignitat de l’alumne, la tendresa del seu esperit, i la confiança que diposita en l’educador.

5è. Estar-se de donar a conèixer, a menys que un deure superior l’obligui, informació confidencial en relació a l’alumne o la seva família i en tot cas garantir-ne la confidencialitat.

6è. Mostrar-se autèntic i reflexiu, exigent quan convingui, alhora que just i equitatiu en la relació amb els seus alumnes (exemplificant de manera vivencial actituds i valors socialment desitjables).

7è. Posar a disposició dels alumnes tot el seu saber, amb il·lusió, per tal de desvetllar en ells la necessitat d’aprendre.

8è. Estar en recerca contínua en tots els àmbits (culturals, científics, tècnics, etc.) que tinguin relació amb la seva tasca professional, a fi d’estimular la creativitat i l’originalitat pròpia i la dels seus alumnes.

Deures envers els pares o tutors

1r. Respectar els drets de la família en l’educació dels seus fills; queden reservades als docents les matèries que són de l’estricta competència professional dels educadors.

2n. Afavorir la cooperació entre pares i mestres compartint la responsabilitat en l'educació, i establint aquelles relacions amistoses que faciliten el bon funcionament del centre, i potencien la participació dels pares a l'escola.

3r. Assabentar els pares o tutors del procés de formació dels seus fills a l'escola i cercar llur col·laboració per a solventar els problemes que puguin aparèixer en el comportament individual dels alumnes.

4t. Avaluar amb els pares el progrés dels alumnes en el desenvolupament de la seva personalitat.

5è. Respectar la confiança que els pares dipositen en els docents, en fer confidències sobre circumstàncies familiars o personals que afecten els alumnes. Mostrar sempre una discreció total.

Deures envers la professió

1r. Dedicar-se a la tasca docent amb generositat, amb plena consciència del servei que es presenta a la societat i amb el gust de fer les coses ben fetes.

2n. Perfeccionar-se professionalment mitjançant la formació permanent.

3r. Contribuir a la dignificació social de la professió docent amb l'assumpció plena de les pròpies responsabilitats.

4t. Fer respectar els drets de la professió.

5è. Animar i potenciar el treball professional de persones capacitades per a la docència, desaprovar i evitar la pràctica de la professió per persones insuficientment preparades.

6è. No admetre mecànicament les exigències del sistema socioeconòmic dominant.

7è. Donar suport actiu i participar en organitzacions dedicades al perfeccionament professional i a la millora de les condicions sociolaborals dels docents.

Deures envers els altres educadors

1r. Guardar el degut secret professional en tot el que es refereix a la informació que sobre els propis companys s'ha adquirit en l'exercici de càrrecs de responsabilitat directiva, administrativa o professional.

2n. Evitar d'obtenir indegudament avantatges sobre els companys de professió.

3r. No fer desqualificacions de membres de la professió i utilitzar els canals adequats per a la correcció de falles, mancances o d'abusos efectuats en l'exercici de la professió.

4t. Respectar l'exercici professional dels altres educadors no interferint injustificadament en el seu treball i llur comunicació amb els alumnes, pares o tutors.

5è. Crear un clima de relació i confiança per tal d'establir i potenciar una relació oberta i sincera entre companys.

Deures envers la institució escolar

1r. Participar activament en les consultes que sobre temes de política educativa, organització escolar o qualsevol aspecte de reforma educativa, promoguin les administracions responsables.

2n. Participar personalment, o per mitjà de les organitzacions dels docents, en l'elaboració i realització de millores en la qualitat de l'ensenyament, en la investigació pedagògica i en el desenvolupament i divulgació de mètodes nous i millors per a l'ensenyament.

3r. Respectar els nivells d'eficiència exigibles als docents, i facilitar l'exercici de la funció inspectora en tots els seus àmbits d'actuació.

4t. Respectar els valors i assumir les exigències del projecte educatiu del centre on s'ensenyava.

5è. Respectar l'autoritat del consell escolar i les seves competències i ser solidaris o coresponsables amb els òrgans unipersonals de govern del centre en el compliment de les seves funcions.

6è. No delegar tasques a persones poc preparades.

7è. Participar en activitats extraescolars en benefici dels alumnes i de la comunitat. Preparar-les i realitzar-les amb plena responsabilitat, i amb les degudes condicions i garanties juridicoadministratives.

8è. Cooperar amb les administracions en interès dels alumnes, de l'ensenyament i del país.

Deures envers la societat

1r. Fomentar la creativitat, la iniciativa, la reflexivitat, la coherència i l'exigència personal en els alumnes i en el propi treball professional.

2n. Mostrar, en la seva forma d'actuar, un estil de vida democràtic: aliè a qualsevulla discriminació o xenofòbia; que fomenti l'acció cooperativa i estimuli la fidelitat als valors de la civilització europea.

3r. Pensar a elevar el nivell cultural de la comunitat i contribuir al coneixement, integració i difusió de la cultura catalana.

4t. Educar per a la convivència, en la pràctica de la justícia, la tolerància, la llibertat i la pau, i el respecte a la natura.

5è. Inculcar als alumnes que totes les feines són dignes i honorables mentre encaixin amb l'habilitat de les persones que les fan i es mantinguin en un esforç continuat per millorar la seva qualitat.

6è. Ser dinamitzador de la vida cultural del seu entorn social.

Barcelona, maig de 1991

DOCUMENTACIÓ I BIBLIOGRAFIA CONSULTADES PER LA SUBCOMISSIÓ

En el moment d'iniciar el treball de la subcomissió encarregada d'elaborar aquest document del Consell Escolar de Catalunya, es va constatar la inexistència de cap codi deontològic del docent en l'àmbit del nostre context social i educatiu. Per això, la recerca de material útil per a la reflexió que es proposava de fer la subcomissió, va dirigir-se en tres direccions:

- Documents deontològics d'altres professions en ús en el context català.
- Publicacions d'experts en ètica de diversos països.
- Documents i codis deontològics sobre el docent, d'organitzacions internacionals.

L'aplec de documentació resultant, ha estat útil i creiem que pot ser d'interès per a tots aquells que vulguin conèixer aquest treball i contextualitzar-lo.

Per últim, volem manifestar l'agraïment del Consell Escolar de Catalunya a totes aquelles institucions que ens han facilitat l'accés a aquesta documentació, entre les quals destaquem: Facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona, Ministeriums für Wissenschaft und Kunst in Stuttgart, Facultad de Filosofía y Ciencias de la Educación de la UNED, Facultad de Filosofía y Letras de la Universidad de Granada, Departament de la teoria de l'educació de la Universitat de València, Bureau International d'Education de la UNESCO a Ginebra.

Tota aquesta documentació afegida a la que han aportat els consellers integrants d'aquesta subcomissió ha permès disposar de la relació que detallem a continuació.

PUBLICACIONS

ANAYA SANTOS, Gonzalo. "El profesor ideal". *Cuadernos de Pedagogía* núm. 161, juliol-agost 1988

BLAZQUEZ, Niceto. "Deontología de la Educación". *Revista Española de Pedagogía* núm. 174, octubre-desembre 1986 (Consejo Superior de Investigaciones Científicas)

BREZINKA, Wolfgang. *Die Lehrer und Ihre Berufsmoral*. Universitat de Konstanz (R.F. Alemanya)

BREZINKA, Wolfgang. "Los profesores y su deontología profesional". *Filosofía de la educación, hoy*. Actas del Congreso Internacional de Filosofía de la Educación. Madrid, 23-26 de novembre de 1988 (UNED)

CORDERO, Jesús. "Ética y profesión del educador: su doble vinculación". *Revista Española de Pedagogía* núm. 174, octubre-desembre 1986 (Consejo Superior de Investigaciones Científicas)

DIVERSOS. "Documentos de bases para la elaboración del Estatuto del Profesorado". *Comunidad Escolar* núm. extraordinari, 10-16 de febrer de 1986

- DIVERSOS. “L’Escola a examen”. *Perspectiva Escolar* núm. 135, maig 1989
- EGIDO, I; HERNANDEZ, C. “El panorama europeo”. *Cuadernos de Pedagogía* núm. 161, juliol-agost 1988
- Estatuto del Magisterio y Disposiciones Complementarias*. Ed. Escuela Española S.A. Madrid, 1974
- ESTEVEZ, José Manuel. “Al borde de la desmoralización”. *Cuadernos de Pedagogía* núm. 161, juliol-agost 1988
- GARCÍA CARRASCO, J. “La profesionalización de los profesores”. *Revista de Educación* núm. 285, gener-abril 1988
- GINSBURG, Mark B.; MEYENN, Robert J.; KHANNA, IRIS; MILLER, Henry D.R.; SPATING, Linda “El concepto de profesionalismo en el profesorado. Comparación de contextos entre Inglaterra y Estados Unidos”. *Revista de Educación* núm. 285, gener-abril 1988
- HARTNETT, A; NAISH, M. “¿Técnicos o bandidos sociales? Algunos aspectos morales y políticos de la formación del profesorado”. *Revista de Educación* núm. 285, gener-abril 1988
- HEINZ-ELMAR, Tenorth. “Profesiones y profesionalización. Un marco de referencia en el análisis histórico del enseñante y sus organizaciones”. *Revista de Educación* núm. 285, gener-abril 1989
- JIMÉNEZ JAEN, M. “Los enseñantes y la racionalización del trabajo en educación. Elementos para una crítica de la teoría de la proletarianización de los enseñantes”. *Revista de Educación* núm. 285 gener-abril 1988
- LAWN, M; OZGA J. “¿Trabajadores de la enseñanza? Nueva valoración de los profesores” *Revista de Educación* núm. 285, gener-abril 1988
- MARIN IBÁÑEZ, Ricardo. *La moral profesional del docente*
- MARTIN-MORENO, J.; DE MIGUEL, A. *Sociología de las profesiones*. Ed. Centro de Investigaciones Sociológicas. Madrid, 1982
- MARTIN RODRIGUEZ, E. “Profesión docente y autoevaluación institucional” *Revista de Educación* núm. 285, gener-abril 1988.
- MARTÍNEZ, Miguel; PUIG, Josep. “L’educació dels valors”. *Jornada de reflexió: Quatre reptes per a la nostra escola*. Col·lecció documents del Consell Escolar de Catalunya, 1991
- PEREYRA, Miguel A. “El profesionalismo a debate”. *Cuadernos de Pedagogía* núm. 161, juliol-agost 1988
- POPKEWITZ, T.S. “Ideología y formación social en la formación del profesorado. Profesionalización e intereses sociales”. *Revista de Educación* núm. 285, gener-abril 1988

RANJARD, P. “Responsabilidad y conciencia profesional de los enseñantes”. *Revista de Educación* núm. 285, gener-abril 1988

Revista Española de Pedagogía núm. 174, octubre-diciembre 1986

RUMIA, Carme. “Concepto i autoimagen”. *Cuadernos de Pedagogía* núm. 161, juliol-agost 1988

SUBIRATS, Marina. “Una profesión mayoritariamente femenina” *Cuadernos de Pedagogía* núm. 161, juliol-agost 1988

TALCOTT PARSONS. *Ensayos de teoría Sociológica*. Ed. Paidós. Buenos Aires, 1954.

“Educació i valors en una societat democràtica”. *Temps d'educació* (Revista de la Divisió de Ciències de l'Educació)

TRIADÚ, Joan. “Retrobar els valors ètics”. *Avui*, 12 de setembre de 1990

DOCUMENTACIÓ DIVERSA

A draft outline for a professional code for teachers. World Confederation of Organisations of the Teaching Profession

Code of Ethics. World Confederation of Organisations of the Teaching Profession. Juliol 1988

Code of Ethics. Queensland Teachers Journal, vol. 81. núm. 1, febrer 1976

Code of Ethics. Jamaica Teacher's Association. 1977

Code of Ethics of the Education Profession. Nea Representative Assembly. 1975

Code of Ethics of the Education Profession. Nea. 1988-89

Code of Ethics of the Education Profession. Massachusetts Teachers Association. Maig 1985

Codes of ethics and excerpts from other documents dealing with professional behaviour. Canadian teachers federation

“Codi Deontològic”. *Text i Context* (Revista del Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya), desembre 1990

Código de ética de la profesión docente. Asociación Nacional de Educación de los Estados Unidos de América

Código de ética profissional o professor e comunidade. Confederação dos professores primários do Brasil

Conference Reports. Code of Ethics. The W. A. Teacher's Journal. Agost 1988

CORTÉS, Carlos. “Los empresarios y la educación”. *El País*, 19 de juliol de 1990

Esborrany de codi professional per a professors. Codis d'ètica dels membres de la WCOTP

Guió analític de treball sobre el tema Deontologia del docent. Facultat de Pedagogia. Divisió de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona

Ley 30/1984, de 2 de Agosto, de medidas para la reforma de la Función Pública (BOE, 3 de agosto de 1984)

Ley Orgánica 5/1980, de 19 de Junio, por la que se regula el Estatuto de Centros Escolares (BOE 27 de Junio de 1980)

Ley 14/1970, de 4 de Agosto, General de Educación y Financiamiento de la Reforma Educativa (BOE 6 de Agosto de 1970)

“Los socialistas rechazan los códigos éticos al entender que la norma suprema es la ley”. *El País*, 24 de maig de 1990

Malta: Code of Ethics for Teachers. Council of Europe. New-letter. Maig 1988

MARTÍ, Félix. *L'educació avui i aquí. Aproximació a uns valors de referència. Les grans opcions de l'escola a Catalunya*, setembre 1987 (text mecanografiat)

Normes de deontologia. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona. 1979

“Presentación del nuevo código ético de Deontología Médica”. *Jano* núm. 905, vol. 38. abril-maig 1990

Projecte de Codi deontològic de periodistes (esborrany)

Recommandation concernant la condition du personnel enseignant. Adoptée par la Conférence Intergouvernementale spéciale sur le condition du personnel enseignant. Paris, 5 d'octubre de 1966 (Organisation des Nations Unies pour l'Education, la science et la culture)

Reflections on the professional ethics of teachers. Ludwing. Eckinger, abril 1990

Statuts et règlements. Charte. Ligne de conduite. Code d'Éthique professionnelle. Association des enseignantes et des enseignants franco-ontariens, juny 1988

The Code of Ethics for Teachers. Korean Federation of Education Associations 1984-85.

The Institute Code of Ethics. National Education, febrer 1987.

APORTACIONS FETES EN EL DEBAT PÚBLIC DEL 14 DE MAIG DE 1992

La singularitat d'aquest document sobre deontologia del docent que es va proposar elaborar el Consell Escolar de Catalunya, queda palesa també en el procediment emprat en l'elaboració. Efectivament, aquest és el primer text que ha estat objecte d'una consulta més àmplia, més enllà de l'àmbit dels 53 consellers, abans de ser sotmès a l'aprovació del Ple

La forma amb què s'ha formalitzat aquesta consulta ha estat la celebració d'una taula rodona a la qual foren invitades unes 300 persones dels diversos sectors interessats en l'educació i en la qual cinc ponents van exposar el seu punt de vista tant en el que es refereix a la deontologia del docent com pel que fa al contingut de la primera proposta de "Criteris per a una deontologia del docent".

Els components de la taula rodona pertanyien a sectors diferents i el seu parer respon a les diverses perspectives que, davant del fet educatiu i de la professió docent, es donen a la nostra societat. Aquesta diversitat d'enfocaments també ha estat present en la subcomissió del Consell que ha elaborat el document, l'ha revisat i l'ha sotmès a l'aprovació del Ple.

Els ponents convidats a la taula rodona, que citem per ordre alfabètic, foren els següents:

- Sr. Jaume Cela i Ollé, professor d'EGB i membre de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica.
- Sr. Joan Coscubiela i Conesa, representant del sindicat CC.OO.
- Sr. Pere Duran i Farell, empresari.
- Sr. Joan-Carles Mèlich i Sangrà, professor de Filosofia de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Sr. Josep M. Vallès i Martí, pare d'alumnes i exmembre de la Junta directiva de la FAPAES.

El moderador del debat fou el senyor Salvador Carrasco i Calvo, degà del Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya, membre del Consell Escolar de Catalunya des del 1986 i President de la Subcomissió que ha elaborat el document objecte del debat.

En la sessió, a més de l'exposició dels ponents que reproduïm, es va suscitar una sèrie d'intervencions del públic assistent, que havien rebut juntament amb la invitació el document que es debatia. En conjunt, totes les aportacions fetes foren recollides i valorades per la subcomissió i, per tant, directament o indirecta, han servit per millorar i enriquir el text definitiu, aprovat pel Ple del Consell.

Seguidament presentem els continguts de l'exposició feta per cada un dels components de la taula rodona que es va celebrar el dia 14 de maig de 1992 a les 19 hores a la Sala d'actes d'Enciclopèdia Catalana.

PRESENTACIÓ DEL PRESIDENT DE LA SUBCOMISSIÓ, SENYOR SALVADOR CARRASCO I CALVO

El Consell Escolar de Catalunya ha volgut promoure aquesta sessió de debat sobre el Document “Criteris per a una deontologia del docent”. Ja s’ha comentat com ha sorgit el document i quin procés hi ha previst de reflexió a l’entorn d’aquest breu document. En la mida en què el Consell Escolar de Catalunya és una estructura de formació de consens i de comunicació institucionalitzada, actes com aquest adquireixen especial significació. Hem volgut promoure un debat a l’entorn d’un document de treball obert a noves aportacions, per tal de dinamitzar una reflexió àmplia i plural que no quedés tancada al sí d’una subcomissió de treball.

Per a ser breu, voldria comentar i cridar l’atenció de tots vostès sobre alguns dels punts que poden ajudar a entendre el text sotmès a debat. La subcomissió encarregada de preparar aquesta proposta de “criteris per a una deontologia del docent” es va plantejar la necessitat d’aclarir el sentit i la justificació d’una proposta com aquesta. Puc recordar que en la deliberació de qüestions prèvies ens vàrem passar un trimestre sencer, amb un total d’unes cinc sessions, fent un viu i animat debat. En més d’una ocasió vaig creure que no arribaríem mai al punt final. Sortien obstacles i divergències gens menyspreables.

Un element important que condicionava la nostra reflexió era l’autocomprensió que de la tasca docent té el professorat. No és difícil constatar que en la manera d’entendre la seva identitat professional hi ha enfocaments diferents. Molts docents han entès la seva tasca com la d’especialistes de matèria, d’altres l’han formulada en termes més pròxims a la pedagogia. Les diferències que avui apreciem entre els docents no són alienes a aquest plantejament de la identitat professional. El camí a fer en la recerca d’una comprensió més unificada de la professió és encara llarg i les dificultats que d’aquí surten a l’hora de plantejar un consens sobre la deontologia no són petites. Provenen de llargues tradicions professionals. Les condicions de la formació inicial i els requisits per a la docència no ajuden a avançar en una identitat professional compartida per tots els ensenyants, que estigui tant centrada en la competència pedagògica com en el domini i la preparació en la pròpia matèria o en la capacitat investigadora.

Un altre condicionament present al nostre treball ha estat la convicció del professorat sobre la poca consideració i reconeixement social de la funció docent i la preocupació actual dels ensenyants per recuperar-la o millorar-la. La consciència que cal oferir un servei de major qualitat i més exigent és també un fet present al punt de partida del nostre treball sobre la deontologia.

Per altra banda, les crítiques que sovint fan alumnes i pares al treball dels docents justifiquen que a la comunitat educativa es plantegin obertament els temes centrals deontològics dels ensenyants. No són només els alumnes el subjecte d’obligacions a l’estudi i a l’escola. Aquells que professionalment ens dediquem a la docència tenim, també, deures derivats de l’ètica professional.

La professió docent té, a més, una singular dimensió ètica. Perquè contribueix a generar una societat ètica (s’hi educa en uns valors i continguts ètics) o una societat amoral i resistent a la floració de conductes i continguts ètics. L’educació té una orientació teleològica, conforma actituds i promou valors, com ha quedat ben palès tant en el recent disseny curricular base del MEC, com en el de la Generalitat. Es pretén l’educació de persones lliures, capaces d’assumir llurs responsabilitats; és a dir, subjectes d’estructura ètica, amb valors i conductes coherents. Un autor clàssic havia dit “que l’autoritat moral és la qualitat principal de l’educador” (E. Durkheim). La realització, amb

competència tècnica, amb professionalitat, d'aquesta tasca educadora de persones, de ciutadans, és un dels criteris bàsics a tenir presents al moment de plantejar la deontologia dels docents.

Avui no presentem un “codi de deontologia del docent”, sinó un document que pretén debatre sobre criteris ètics que han de tenir presents els docents en l'acció educativa.

És freqüent en el món de les professions l'existència de codis d'ètica professional. És un dels elements que es consideren habitualment al moment de l'anàlisi de les professions. No falten veus crítiques amb l'existència d'aquests tipus de codis en professions socialment ben considerades o molt influents en la vida col·lectiva. Sovint l'autoregulació deontològica és un mecanisme de defensa contra els possibles lligams d'una anunciada regulació legislativa estatal; d'altres vegades, els codis defensen els professionals contra la desconfiança del públic, pretenen reforçar la credibilitat professional d'un col·lectiu o, simplement, que es pugui preveure o assenyalar la relació professional-client.

En una situació tan plural com la nostra i amb uns condicionaments com els assenyalats anteriorment, resulta difícil elaborar una deontologia aplicable a tots els docents.

Creiem que l'elaboració d'aquests criteris per a una deontologia docent pot ser una contribució que ajudi a clarificar què és i com entenem la professió docent, tot oferint una infraestructura ètica bàsica de conducta social, acadèmica i pedagògica.

APORTACIONS A LA TAULA RODONA DEL SENYOR JAUME CELA I OLLÉ, PROFESSOR D'EGB

Molt bona tarda a tothom.

Quan em van demanar que participés en aquesta taula rodona per parlar de la deontologia dels i de les mestres, i un cop vaig haver acceptat, vaig córrer cap a casa per consultar el diccionari i veure si en treia l'aigua clara d'on m'havia ficat. “Ciència dels deures” és la definició del Fabra. La GEC completa una mica més aquesta definició i diu que la deontologia “tracta dels deures que les circumstàncies socials comporten, a fi d'arribar a l'ideal de la felicitat més gran possible per al major nombre d'individus”. Més endavant cita un tal Rosmini —de qui em confesso un ignorant absolut— que afirma que la deontologia “es la ciència de l'ésser com ha d'ésser i s'oposa a l'ontologia que és la ciència de l'ésser com és”.

Renoi, vaig pensar, on t'has ficat Jaume del meu cor! Em va animar llegir això de la “felicitat més gran possible per al major nombre d'individus”. Sempre he pensat que la vall de llàgrimes de la Salve s'ha interpretat associada al dolor i als fatics, però tots sabem que també podem plorar d'alegria i de felicitat. Per tant, si hem de reflexionar plegats sobre la felicitat i contribuir a augmentar-ne el nivell per al major nombre d'individus fem-ho amb empenta i d'una manera feliç. Com feliç ha de ser la nostra feina i felices han de ser les nostres escoles.

Més endavant vaig preguntar-me per què calia una deontologia per als mestres. Se m'acut una resposta: perquè som un ofici que exercim el poder. Tenen codis deontològics els metges, que saben de la ignorància dels altres sobre la vida i la mort. També en tenen els advocats que coneixen la complexitat de les relacions humanes. També els notaris, que han de callar moltes coses. I els polítics, etc.

Els taxistes, per exemple, no tenen gaire poder i si féssim un codi deontològic d'aquest ofici penso que acabariem aviat. A un taxista se li pot exigir que et porti al lloc que li demanes per la ruta més curta i el més ràpid possible. I que et doni conversa si tens ganes de parlar i que calli com un mort si el que necessites és silenci. Els barbers també han de saber callar i convé demanar-los que no et tallin el coll, però poca cosa més. Els mestres tenim poder i l'exercim. Cada dia administrem justícia, cada dia classifiquem els alumnes, els avaluem, els organitzem part de la vida, decidim si quan volen anar al lavabo és perquè en tenen ganes o si el que volen és desconnectar de la nostra oratòria, decidim si poden o no continuar retinguts en un cicle determinat, si han adquirit uns coneixements mínims, etc. Tenim molt poder i quan un dorm amb el poder convé un codi deontològic que situï els deures en el seu lloc, perquè els que pateixen aquest poder se'n puguin defensar.

Per tant, vull felicitar el Consell Escolar de Catalunya, especialment l'equip de secretaria que em té el cor robat de fa molt de temps, per haver iniciat aquesta reflexió i per haver organitzat aquesta sessió on podem anar fent-nos i desfent-nos en un diàleg creatiu i engrescador.

Un cop fetes aquestes consideracions, entraré a exposar alguns punts que em semblen interessants sobre l'esborrany del document que se'ns ha presentat.

No tinc res a afegir a la part introductòria. La importància que s'hi dóna a la dimensió ètica em sembla fonamental i que no pot ser negligida sota cap concepte per cap professional de l'ensenyament.

Sobre l'apartat "deures de l'educador envers els alumnes" em sembla molt important destacar-ne el primer punt: "Procurar establir una relació empàtica amb els alumnes que creï les condicions necessàries per al seu ple desenvolupament personal".

Jo hi afegiria una reflexió. Establir relacions d'empatia amb els alumnes és relativament senzill quan l'alumne concret és estimat pel mestre. Però, què passa quan un mestre no connecta amb un alumne? Per exemple, tots ens hem trobat al llarg de la nostra professió que en el moment de redactar els informes dels alumnes ens trobem que d'en Pau podem escriure'n trenta folis però que d'en Pere no en sabem gairebé res. Descubrim aleshores que no ens estimem en Pere. Per què estimem en Pau i no en Pere potser no arribarem a saber-ho mai. Què hem de fer en aquestes ocasions? Fer teatre. En Pere ha d'estar convençut que ens l'estimem perquè, si no, difícilment crearem les condicions perquè es pugui desenvolupar plenament. Educar és, per sobre de tot, un acte d'amor. Si aquesta premissa no es dóna, poca cosa podrem fer. Algú pot pensar que en Pere descobrirà la trampa. Potser sí, però això només demostra que el mestre és un mal actor que no ha sabut interpretar el seu paper. Sembla ser que Fred Astaire i Gingers Rogers no s'entien del tot bé després de l'ordre cinematogràfic: tallin. Però no hi ha cap espectador que en el moment de contemplar els saltironets dels dos ballarins ho endevini. He llegit que tampoc eren fàcils les relacions fora del plató entre Bogart i Bergman a *Casablanca*, però quan hem de pensar en una història d'amor el cap i el cor se'ns omplen amb el "Torna-la a tocar, Sam". El mestre ha de fer igual. Quan no arribi a un alumne, ha de fer mans i mànigues perquè ho sembli. I com la dona del Cèsar que havia de ser honrada i semblar-ho, el mestre ha d'estimar i semblar-ho. O semblar-ho.

Sobre el punt tres on es diu que cal "esforçar-se a donar els elements necessaris perquè l'alumne conegui i reconegui la seva pròpia identitat cultural i que alhora respecti la dels altres", jo hi afegiria la paraula *críticament*. La cultura és un fet dinàmic, canviant. No n'hi ha prou amb el coneixement i el reconeixement, cal conèixer i reconèixer des d'una posició crítica. Hi ha sectors de la societat que semblen creure que tot el que pertany a una cultura ja es pot donar per bo, i jo no hi estic d'acord. Per

exemple, em sembla una barbaritat el correbous que organitza cada any una ciutat bellíssima del Solsonès. Que un grup d'antropòlegs assegurí que martiritzar un bou pertany a la cultura catalana no em fa més feliç ni a mi ni al bou, naturalment. Acceptar la pròpia cultura i la dels altres com un fenomen estàtic, inamobible és impulsar que els japonesos practiquin l'harakiri i que les nenes s'embenin els peus per semblar més atractives. Conèixer i reconèixer, però també ser crítics per arribar a ser creatius i variar les formes culturals que no ens dignifiquen com a espècie. No oblidem que respectar les persones no vol dir haver de respectar les idees que tenen aquestes persones.

Sobre el punt 4 que parla dels perills de l'adoctrinament, diu: "No adoctrinar ideològicament, respectant en tot moment la dignitat de l'alumne, la tendresa del seu esperit, i la confiança que diposita en l'educador". Només se m'acut una solució per evitar caure en aquest perill: el pluralisme, el contrast d'opinions, la presentació de totes les opcions i que l'alumne vagi trobant el seu camí. Els atacs que vam rebre els educadors compromesos en la guerra del Golf va ser molt interessant perquè ens va fer veure que per alguns sectors de la societat presentar les diferents opcions que es relacionaven amb aquella guerra tan desgraciada era adoctrinar; en canvi, seguir el corrent imposat per la majoria dels mitjans de comunicació era educar. O encara millor, calia silenciar aquest fet tot i que era ben viu dins les aules.

Sobre el punt cinquè, "Estar-se de donar a conèixer, a menys que un deure superior l'obligui, informació confidencial en relació a l'alumne o a la seva família i en tot cas garantir-ne la confidencialitat", vull exposar un interrogant que tinc: quin deure superior em pot obligar a donar la informació confidencial que conec d'un alumne? Només la meva consciència és mestressa en aquest tema tan espinós. Penso que res no em pot obligar a donar a conèixer el que he sabut perquè l'alumne ha confiat en mi i vol que allò que m'ha dit es mantingui en secret. En aquest sentit, el secret professional ha de tenir la mateixa solidesa que el secret de confessió.

En el punt que fa referència als valors socialment desitjables, "Mostrar-se autèntic i reflexiu, exigent quan convingui, alhora que just i equitatiu en la relació amb els seus alumnes (exemplificant de manera vivencial actituds i valors socialment desitjables)", caldria reflexionar sobre quins són aquests valors. Si parlem d'aquells valors universals potser ens posarem d'acord fàcilment, però no ens estalviarem una discussió. Només cal pensar en les diferències d'interpretació sobre el dret a la vida, l'aplicació de la pena de mort i la interrupció de l'embaràs. Ara bé, si per valors socialment desitjables s'entén, per exemple, el fet d'aprimar-se perquè així ho dicten els cànons estètics, amb mi que no hi comptin.

Només un breu afegit al punt setè: "Posar a disposició dels alumnes tot el seu saber, amb il·lusió, per tal de desvetllar en ells la necessitat d'aprendre". Il·lusió i sentit de l'humor. Hi ha tanta transcendència en el procés educatiu que una mica de bon humor no ens pot fer cap mal. Millor dit, ens pot fer molt de bé.

Passo ara a repassar breument l'apartat *Deures envers els pares o tutors*.

Em sembla molt encertada l'afirmació que assegura que "queden reservades als docents les matèries que són de l'estricta competència professional dels educadors". Però ens podem trobar amb casos on aquesta competència no estigui massa clarificada, per exemple en el terreny de l'educació dels valors hi ha molts apartats que presenten zones fosques que cal discutir molt i fer constar els acords en el projecte educatiu.

Sobre els altres apartats no tinc res més a afegir-hi.

El punt que afecta els *deures envers la professió* afegiria un aspecte al punt primer: “Dedicar-se a la tasca amb generositat, amb plena consciència del servei que es presta a la societat i amb el gust de fer les coses ben fetes”. La mateixa consciència que tenim de la importància del servei que prestem els mestres ens ha de portar a exigir que la societat i l’administració reconeixin amb justícia el nostre paper.

Llugo aquesta reflexió al punt dos: “Perfeccionar-se professionalment mitjançant la formació permanent”. El perfeccionament professional que necessitem ens ha de portar a exigir també a qui en té competències que respecti i impulsi el pluralisme dels models de formació que existeixen, a més, és clar, d’impulsar els que l’administració cregui necessaris.

Sobre l’apartat cinquè, “Animar i potenciar el treball professional de persones capacitades per a la docència, desaprovar i evitar la pràctica de la professió per persones insuficientment preparades”, convé tenir molt present la importància de la valoració que els mestres en actiu fem dels estudiants que estan en període de pràctiques. Hem d’oferir-los tota mena d’ajuda, ser per a ells un exemple de professionalitat, però hem de saber també recomanar que abandonin la professió aquells que creiem que s’han equivocat quan l’han triada.

El punt cinquè és molt important: “No admetre mecànicament les exigències del sistema socioeconòmic dominant”. Però hem de ser conscients que ens aboca a la santedat. En una societat tan consumista, tan competitiva, anar contra corrent del sistema socioeconòmic dominant és un compromís gegantí, un objectiu digne d’Hèrcules. Els mestres, desgraciadament, estem fets de fang i, a vegades, estem temptats de tirar la tovallola. Tot i això, cal intentar-ho i ser un signe de contradicció en aquesta societat dominada pel poderós cavaller “Don Dinero”.

En l’apartat de *deures envers els altres educadors* només hi explicitaria un punt que em sembla cabdal si volem que la nostra feina arribi a bon port: l’exigència del treball en equip. Sense treball en equip no hi ha qualitat. Afortunadament, els pares i mares ja comencen a exigir aquesta condició quan trien escola per als seus fills o filles. durant el període de matriculació, bastants famílies no m’han preguntat si hi ha bons mestres a l’escola, sinó que han volgut saber si es treballa en equip. Bon senyal, he pensat, anem per bon camí.

Sobre l’apartat dels *deures envers la institució escolar*, vull expressar que els mestres hem d’exigir també, amb la força que ens dona saber que estem complint amb el nostre deure, el fet de ser escoltats per l’administració educativa i per la societat. La nostra veu ha de ser presa en consideració.

Estic totalment d’acord en el punt que expressa el fet de facilitar l’exercici de la funció inspectora: “Respectar els nivells d’eficiència exigibles als docents, i facilitar l’exercici de la funció inspectora en tots els seus àmbits d’actuació”. He de confessar que aquesta darrera frase m’ha arribat al cor, perquè jo tinc un gran respecte per la feina que fan o han de fer els inspectors i les inspectores. El control extern i intern de l’escola és molt important. Ara caldrà veure com es concreta la deontologia de la inspecció, tema aquest decisiu i que podria anar acompanyat d’altres deontologies, com per exemple la dels consellers, directors i directores generals, dels caps de tota mena fins arribar als bidells. Convé no deixar-nos ningú, perquè tots formem part d’una gran família.

Considero el punt quart d'una gran importància: “Respectar els valors i assumir les exigències del projecte educatiu del centre on s’ensenya”. I aprofito per demanar a l’administració educativa el compliment de les seves responsabilitats per facilitar el desenvolupament real dels projectes educatius. L’autonomia que necessita l’escola és un dels aspectes centrals que cal aprofundir.

Molt bé el punt vuitè, “Cooperar amb les administracions en interès dels alumnes, de l’ensenyament i del país”. Cal cooperar amb les administracions i aquesta cooperació també vol dir, convé no oblidar-ho, exigir que assumeixin els seus deures, que també en tenen.

I sobre el darrer apartat, aquell que concreta *els deures envers la societat*, vull manifestar alguna cosa sobre la conveniència d’estimular la fidelitat als valors de la civilització europea: “Mostrar, en la seva forma d’actuar, un estil de vida democràtic: aliè a qualsevulla discriminació o xenofòbia; que fomenti l’acció cooperativa i estimuli la fidelitat als valors de la civilització europea”. Abans de decidir-me, penso que ens cal obrir un debat sobre quins són aquests valors. Els valors que defensa el senyor Le Pen, són o no europeus? Quins valors europeus vam salvar amb els atacs a l’Iraq? No és un tema fàcil, aquest de decidir els valors de la civilització europea. A més a més, cal no ser restrictius en el tema dels valors. Hi ha valors d’altres cultures que em semblen molt aprofitables i imitables. Sense anar massa lluny, copiar el profund respecte que tenen els gitanos pels vells i les velles de la seva comunitat em sembla un bon valor a cultivar i més quan veiem que en la nostra cultura els que arriben a grans els bategem amb això de la tercera edat i els abandonem, molt sovint, a la primera plaça que trobem perquè prenguin el sol.

Sobre el punt tercer, “Pensar a elevar el nivell cultural de la comunitat i contribuir al coneixement, integració i difusió de la cultura catalana”, caldria especificar què s’entén per cultura catalana. Sobre aquest apartat també hi ha un debat obert molt interessant.

A la llista de valors de l’article quatre, “Educar per la convivència, en la pràctica de la justícia, la tolerància, la llibertat i la pau, i el respecte a la natura”, jo hi afegiria la *solidaritat* i més ara que estem abocats a interpretar la diversitat cultural com un enriquiment o com racisme o xenofòbia.

Un cop llegit tot l’esberrany i després d’haver reflexionat sobre el que s’hi diu, em sembla molt adequat el fet de redactar una deontologia que ens faci més bons mestres i més bones persones.

Un codi deontològic és una utopia, és clar, però les utopies ens permeten avançar perquè són una meta brillant que tenim davant del nas. No em fa por demanar allò que sembla impossible. Recordo la pel·lícula *El Rolls Royce groc*. La pel·lícula està dividida en petites històries. En una d’elles, un aristòcrata anglès, magníficament interpretat per Rex Harrison, descobreix que la seva dona, una esplèndida Jeanne Moreau, li fa el salt amb un xicot més jove i més vigorós. Ell conserva les aparences, com manen els tòpics del bon *gentleman*, i sembla no donar-hi importància. Quan la dona li demana el divorci, ell diu que aquest desig és impossible i sembla no entendre per què li ho demana si ja coneix la resposta. Ella contesta que potser ho fa per això, perquè sap que és impossible.

Confiem que la resta de la societat, especialment els seus elements més dinàmics i més implicats en l’educació, entenguin que aquest document és un objectiu que s’ha d’anar conquerint dia rera dia. Que potser és un impossible, però que aquesta possibilitat no n’ha de restar ni una paraula.

Moltes gràcies.

APORTACIONS A LA TAULA RODONA DEL SENYOR JOAN COSCUBIELA I CONESA, REPRESENTANT SINDICAL

El document que ens presenta el Consell Escolar de Catalunya planteja obrir un debat sobre les obligacions i activitats dels treballadors docents, els ensenyants, des d'una perspectiva ètica. Hem de començar, doncs, per felicitar el Consell Escolar de Catalunya, la comissió que ha elaborat el document, i en la qual segur que hi ha participat algun representant de la nostra organització, per fer un plantejament que es fonamenta en la perspectiva ètica. Sobretot perquè vivim en un món cada cop més preocupat per les consideracions estètiques, la del poder, la del diner, la del consum...

Ara bé, la declaració de principis amb que s'inicia el document tampoc ens ha de deixar impactats i sense alè. La relació de deures assignats als ensenyants des d'aquesta perspectiva ètica, poden quedar-se en un mer reflex estètic. Podem estar dibuixant un perfil professional ideal, és a dir no real, distant malauradament dels valors socials dominants, allunyat de les opcions amb què el poder establert planteja el futur i condiona el present. És potser un bon punt de partida cap a la utopia. Però nosaltres voldríem que fos també un punt de suport per la transformació social.

Parlar d'un codi deontològic avui pot resultar estrany, i fins i tot aliè. Ens porta a moments històrics allunyats, a formacions socials ja superades. Ens queden lluny els moments en què l'exercici lliure de la professió determinava la necessitat d'establir amb claredat unes regles del joc. Regles que permetessin mantenir un nivell de monopoli davant incursions massives de persones o grups que dificultessin la posició social d'aquells que venien exercitant la professió. Però també codis deontològics que garantissin un nivell d'acceptació vers les pràctiques professionals que es realitzaven. Protecció enfront de la competència massiva i projecció d'una imatge d'acceptació social, es situen en el vell mig dels orígens de la deontologia de grups professionals.

Això ens porta també a pensar que aquests han estat els orígens de moltes organitzacions corporatives que a la llarga, a partir del canvi de consideració del treball lliure en treball assalariat han donat lloc a la configuració d'organitzacions com la nostra plenament arrelades en les societats europees i amb un paper social força incardinat i compromès en la millora de les condicions de treball i de les condicions de vida de la ciutadania en general.

Les transformacions socials i econòmiques han fet que avui els dos objectius comunament acceptats dels codis deontològics hagin entrat en crisi.

En relació a la competència, el valor imperant avui és justament el contrari d'aquell que va donar lloc a l'aparició de les organitzacions corporatives. Avui el que impera pel que fa a la competència versus competitivitat és la llibertat absoluta i sense regles.

Pel que la projecció d'una imatge que compti amb l'acceptació social, crec que podem afirmar que aquesta imatge del paper social de l'ensenyament no és avui gaire nítida.

Així el llistat exhaustiu de deures que ens presenta el document, deures envers l'alumnat, les famílies, la professió, els companys i companyes de treball, la societat... són un bon punt de partida per a la reflexió i el debat, però són necessàriament enunciats que s'emmarquen en una consideració global del paper de l'educació, i que pretén traslladar als treballadors i treballadores de l'ensenyament tota la responsabilitat d'una tasca com la d'educar que avui està molt compartida en una diversitat d'espais i

responsabilitats socials: els mitjans de comunicació social, els centres creadors de cultura, la pròpia família, els centres de treball, les diferents administracions, aquesta realitat ens obliga a reformular necessàriament el paper de l'ensenyant, les seves capacitats per dominar les eines i estris propis de la seva professió, la seva ubicació en organitzacions de treball com són les escoles, etc. És per tot això que haurem de valorar en profunditat l'oportunitat que pot tenir avui un codi deontològic per als ensenyants, més enllà dels debats com aquest que realitzem.

L'educació és un element de la nostra societat que és valorat de manera contradictòria: la immensa majoria de la ciutadania, els treballadors i treballadores, projecten en el sistema educatiu la il·lusió d'una passarel·la de promoció social, de justícia social, tothom arriba als límits de les seves possibilitats; com va dir no fa gaire el president Pujol, tothom pot fer-se ric, justificant així l'actual sistema social, ja que aquest disposa d'una passarel·la igual per a tothom; altra part de la societat, els menys, els més poderosos, els que poden determinar el futur més proper, projecten en l'educació una funció social també molt important: el sistema educatiu ha de ser un mecanisme de classificació dels futurs ciutadans, atorgant-los el paper que els correspongui en el procés productiu, en el món de la creació de la riquesa.

No són aquests, però, els únics elements contradictoris que em suggereix la lectura del document que estem analitzant.

La societat espanyola té avui en relació a l'educació, el fet formatiu en general, una actitud esquizofrènica. Se li encarreguen funcions socials d'alta volada, fins i tot es manté una concepció de l'ensenyament com a element central de l'entramat social. Alhora és la mateixa societat la que en els seus comportaments, en les seves prioritats, no valora el fet formatiu. Empresaris que prefereixen treballadors amb baixos costos, encara que tinguin mancances professionals. Treballadors que en les seves reivindicacions s'obliden de la importància de la formació en la dignificació personal i professional o que hi renuncien amb facilitat. Poders públics que obliden que aquesta és la primera mancança que té el país.

Aquestes reflexions em porten a parlar de la necessitat de redimensionar el paper que volem donar a la formació en la societat dels propers anys. Definició que no pot recaure només en els poders públics, com tampoc les responsabilitats.

I és en aquest sentit que adquireix una gran importància el debat social, la participació, la implicació de tots els agents socials, famílies, professionals, estudiants, en la concreció del paper que volem donar al fet formatiu, i més en concret, en la definició dels objectius, de la programació, del finançament de l'aprofitament de tots els recursos disponibles.

El Consell Escolar de Catalunya pot i ha de tenir un paper important, que només serà possible si els poders públics deixen de preocupar-se pel control de la seva tasca i accepten amb naturalitat la veu discrepant.

Bé, no vull dir amb tot això que el treball fet és inútil, erm; només he volgut situar les dificultats que crec que avui poden fer entenedor, no només als professionals docents en la seva condició de treballadors, sinó sobretot al conjunt de treballadors i treballadores que es plantegi un codi deontològic dels docents que potser està socialment descontextualitzat.

La imatge de sant baró que destil·la el seguit d'obligacions que es desprenen de la proposta, no casa gaire amb els valors imperants socialment. I tinc els meus dubtes que els esforços voluntaristes no topin inexorablement amb la cultura de l'exclusivisme cultural, de l'únic camí possible que pretenen dibuixar-nos des dels centres de creació i difusió d'ideologia.

En qualsevol cas una reflexió com la feta pot ser útil per a la reflexió personal, i potser col·lectiva dels propis professionals, però, difícilment, podrem anar més enllà, donar-li valor de codi de comportament universal, delegant en una organització, que fins i tot els pot ser aliena, el control de conductes individuals que es fonamenten en unes variables que la deontologia ja no pot controlar.

Per últim algunes preguntes o interrogants que m'ha suggerit la lectura d'alguns dels aspectes del document de debat.

És compatible sempre el deure de no adoctrinar ideològicament amb el de respectar els valors i assumir les exigències del projecte educatiu del centre on s'ensenya?

En cas de contradicció o d'impossibilitat pràctica de fer-ho compatible quin ha de prevaler: el deure envers l'alumne o el deure vers el centre.

Malauradament la resposta no sempre es troba en l'ètica; freqüentment està en una aplicació descontrolada de les lleis del mercat, en aquest cas del mercat de treball.

Creuen vostès que en una societat com la nostra, cada cop més multiracial-multicultural, és compatible estimular la fidelitat als valors de la civilització europea, amb els de no discriminació per raons de raça o religió, entre d'altres.

La meua resposta particular queda pendent de conèixer què entenen els redactors per "valors de la civilització europea".

No creuen que potser faria falta assenyalar què passa en els supòsits que el compliment d'alguns d'aquests deures entri en col·lisió en una obligació imposada per la relació contractual que els docents tenen amb les institucions escolars de què depenen.

Fóra possible establir mecanismes de protecció jurídica dels docents en el compliment d'aquests deures? Jo personalment crec que sí, i potser fóra una bona manera que el codi ultrapassés la frontera de l'estètica.

Permeteu-me concloure agraint la possibilitat d'expressar-me en aquest fòrum, i no a títol personal, sinó com a representant d'una organització sindical com és CCOO.

Sovint en els darrers temps s'escolten veus que pretenen amagar qualsevol element de discrepància social. És freqüent escoltar que la societat no té cap altra possibilitat d'expressar-se que aquella que el nostre sistema electoral li brinda cada quatre anys. L'anatema fàcil cap al discrepant està a l'ordre del dia.

Curiosament els mateixos que un dia diuen que les organitzacions sindicals només ens preocupem dels aspectes materials dels treballadors, són els que, si les circumstàncies ho aconsellen, critiquen les organitzacions sindicals quan aquestes pretenen entrar en el terreny dels projectes o model de societat.

I és per això que voldria agrair al Consell Escolar de Catalunya que intenti ser un fòrum obert, democràtic i ampli, on tinguin expressió totes les veus organitzades i representatives de la nostra societat encara que, com nosaltres, puguin ser discordants amb els valors ètics o estètics dominants.

APORTACIONS A LA TAULA RODONA DEL SENYOR PERE DURAN I FARELL, EMPRESARI

En primer lloc vull agrair al Consell Escolar de Catalunya l'amabilitat que ha tingut de demanar-me que assistís a aquest debat sobre el document *Criteris per a una deontologia del docent* que ha elaborat. Intentaré doncs esbossar una reflexió general en relació a aquest codi, en relació a aquesta deontologia del docent.

En aquesta taula se m'ha presentat com a representant del món de l'empresa i si bé és cert que des de sempre he treballat en aquest àmbit, voldria presentar-me davant de vostès sobretot com a ciutadà que està efectivament en l'empresa, però que en els últims anys està activament present en el món de la cultura com a President del Patronat del Museu Nacional d'Art de Catalunya, i en el del pensament com a President del Capítol Espanyol del Club de Roma. I també en el món de la docència com a President del Consell Social de la Universitat Politècnica de Catalunya. Tot això fa que em senti especialment sensibilitzat pel tema objecte d'aquest debat d'avui.

Pel que fa a aquest document del qual se'm demana la meva opinió, he de dir en primer lloc, que en línies generals comparteixo moltes de les afirmacions que s'hi fan. Penso que el fa especialment interessant la bel·ligerància que s'hi dóna a punts de vista plurals i a perspectives molt diverses, tot posant un accent fonamental en el fet educatiu. Potser caldria que s'hi reflectís més intensament, l'espectacular canvi social que estem vivint que, a la meua manera de veure, implica una immensa i extraordinària responsabilitat del docent.

Això fa molt i més difícil d'establir la funció del docent amb la consegüent exigència que comporta d'haver de satisfer necessitats socials majoritàriament noves, i per tant, que no es coneixen prou. Per això em sembla important de fer un esforç de reflexió i d'anàlisi sobre aquesta societat nova que ara emergeix a un ritme espectacular, i que defineix una també nova i complexa necessitat social que afecta directament a la funció docent.

Cal cada vegada més que els ciutadans i especialment els professionals, sàpiguen intuir les necessitats socials que es van derivant del profund procés de transformació de la societat. Només en la mesura que els professionals de l'ensenyament sàpiguen prendre consciència d'aquesta profunda transformació, es podrà pensar en un codi deontològic modern adequat a les necessitats que ara estan emergent.

Penso que de tots els futurs possibles, només n'hi ha un que ja no serà possible, i és el que seria una simple extrapolació lineal del present, perquè estem vivint una ruptura creativa permanent. Qualsevol voluntat de comportament amb els hàbits d'avui, serà insuficient per demà. Un demà que serà absolutament diferent.

Permetin-me, doncs, que em dediqui a exposar-los una molt breu reflexió personal sobre la situació d'avui i els elements que condicionen la seva evolució cap endavant. Penso que només en un marc ampli i universalitzat es pot analitzar la realitat d'avui i la seva nova dimensió, complexitat, pluralitat i interdependència, que la caracteritza cada vegada més.

Penso, efectivament, que estem davant d'un procés general de desagregació de les estructures de tot tipus: polítiques, econòmiques i socials. I penso que, aquest procés culminarà en un gran poder real i potencial de la persona. Un poder realment extraordinari. I per què? Perquè en la nostra societat, en la nova societat ara emergent i en la que ja, de fet, hi estem vivint, l'única matèria primera absolutament indispensable pel desenvolupament humà és la informació i el coneixement, i l'únic productor i consumidor d'aquesta matèria primera —la indispensable, realment— és l'home, és la persona humana.

Per tant, anem cap a una nova situació en la qual el “ser” acabarà essent molt més important que el “tenir”, perquè és la persona la que posseeix la riquesa fonamental del coneixement i de la informació.

Penso també que el procés de desagregació de les estructures, i per tant del seu poder convencional, és simultani al fenomen de la rebel·lió de l'home i dels col·lectius d'homes que constitueixen el que en diem, la societat civil. Per tot arreu veiem com creix, cada vegada més, la individualització i la personalització de totes les coses en el marc d'unes creixents i progressivament il·limitades llibertats.

Vist globalment aquest fenomen, està en la mateixa base de les societats més desenvolupades del món occidental, políticament democràtiques, tecnològicament avançades i econòmicament capitalistes.

I és lògic que en aquest marc d'individualització i personalització creixents, s'estigui produint una profunda crisi del poder fàctic de les ideologies i dels principis com a conductors dels col·lectius humans, amb el risc evident d'una insolidaritat creixent.

Les consideracions que els estic fent, s'assemblen molt amb les que fa el professor Lipovetsky de la Universitat de Grenoble en una publicació recent. Lipovetsky alerta sobre la perillositat de les tendències socials del món occidental que està caient en l'atenció prioritària del plaer personal i en una indiferència social espectacular.

És una visió pessimista, avui, malauradament bastant real, però també és cert que la nostra societat té una potencialitat i una riquesa enormes que si ens ho proposem podem fecundar i realitzar. En aquest moment, i per primera vegada en la història, la vida de la humanitat depèn estrictament del propi home. La natura està vençuda, i l'home i la tecnologia que ha creat són suficientment poderosos per a crear o destruir-ho tot. Per primera vegada, l'home —la seva vida— depèn del seu sentit de la responsabilitat. El problema d'avui no és tècnic sinó de rigor i d'ètica de comportament, és a dir, estrictament moral.

Penso que tot això, caracteritza bàsicament, el nou món en el que estem entrant. I, traslladant-ho a la funció docent, implica que s'afegeixi a la ja tradicional funció d'instruir i de preparar la ment dels alumnes, el missatge permanent de què cal canviar l'ètica i l'estètica que ha respost a exigències convencionals, fent una gran crida a la consciència personal perquè la persona administri amb responsabilitat, amb exquisida sensibilitat i amb immensa solidaritat, l'enorme poder personal i col·lectiu del que disposa. Per a mi, aquest és el gran repte de la societat del futur, de la societat d'avui emergent, que exigeix des d'ara als docents no només la transmissió de coneixements, sinó la transmissió d'aquest missatge intangible, però absolutament fonamental, que penetri en la consciència dels alumnes i de les persones; el ser o el no ser de tots i de cada un de nosaltres, depèn d'aquesta correcta transmissió. I tinc la gran esperança de què és, exactament, la joventut qui comprèn millor aquest missatge.

Aquesta afirmació evidentment més intuïda que comprovada, la compartíem fa pocs dies amb una important personalitat finlandesa, membre del Club de Roma, que m'expressava també el seu optimisme pel potencial de sensibilitat de la joventut d'avui, que s'expressa i manifesta en la seva presència activa en les grans urgències naturals, és a dir, en les catàstrofes i en els grans temes de la civilització d'avui, com són la pau i l'ecologia i també el de la democratització global.

Penso, sincerament, que cal prendre consciència en la funció docent, de les possibilitats de desenvolupar aquest potencial de la gent jove, impulsant la seva personalitat en la consciència i en la llibertat. Ha de ser prioritari a l'objectiu històric de transmissió bàsicament de coneixements.

Perdonin-me que els hagi reiterat tan insistentment aquesta preocupació fonamental meua. Primer, personalitat. Després, i només després, coneixements. Aquests poden ser avui massa poderosos si s'administren frívolament, sense l'enriquiment del rigor i de l'ètica d'una sòlida personalitat.

Pascal ja deia que l'home és molt més del que ell mateix creia, perquè normalment utilitza en la seva vida diària una petita part dels seus recursos naturals i no mobilitza les immenses possibilitats interiors de què, si vol, disposa. Falta un repte transcendent que ho faci possible. L'autèntic repte d'avui, és provocar des de la docència i des de tot arreu la il·lusió i la motivació que permeti fecundar les nostres reserves, que superant escepticismes es puguin assolir objectius de transcendència. Penso que a l'igual que en els sistemes complexos de la física moderna en els quals l'acció i mobilització fonamental es produeix només en situacions de ple desequilibri, la societat humana, com a sistema essencialment complex, s'ha de regir de la mateixa forma.

Vostès saben que en els últims temps —d'això tots en som beneficiats i víctimes alhora—, hi ha hagut un creixement material espectacular, les ciències i la tecnologia s'han desenvolupat a uns ritmes increïbles, i en canvi les ciències humanes i socials no han crescut al mateix ritme. Això ha provocat des de fa uns anys una divergència creixent entre el poder material i l'espiritual de l'home. La humanitat doncs, i com a sistema fonamentalment complex està en condicions límit, i per tant la persona fent-se'n conscient, està en condicions idònies per mobilitzar les seves reserves secretes i immenses, per poder reequilibrar el sistema. El repte es transcendent, i la mobilització de recursos a què es referia Pascal, és doncs, possible.

Aquesta idea ha de presidir, penso jo, i aquest és de fet el missatge que els he volgut transmetre, l'exercici de la professió docent, en la seva transcendental funció de conduir, de conduir la persona cap al gran futur que si ens ho proposem, ens espera.

És per això, que també penso que en el document del qual el Consell Escolar de Catalunya ens ha demanat el parer, caldria emfasitzar més en aquesta fonamental singularitat que l'espectacular dinàmica social d'avui imposa als docents de participar imaginativament en la invenció d'aquest nou tipus d'home que exigeix, sense pal·liatius, la nova societat que avui emergeix, imparablement cap al futur.

Res més i moltes gràcies!

APORTACIONS A LA TAULA RODONA DEL SENYOR JOAN-CARLES MÈLICH I SANGRÀ, FILÒSOF DE L'EDUCACIÓ

El problema de la fonamentació dels deures del professor

La filosofia de l'educació és un saber fonamental, és a dir, un saber que té com a objectiu primordial assolir la fonamentació dels elements que intervenen en el procés educatiu. En el cas de la deontologia professional dels mestres i professors, la filosofia de l'educació ha de procurar assolir un *fonament* que doni consistència als deures i al codi deontològic en general.

Al llarg de la història del pensament podem trobar tres fonaments bàsics als deures morals, que poden quedar exemplificats en tres conceptes grecs: *empeiria*, *logos*, *pathos*. Cadascun d'ells ha tingut una sort diversa, però a l'hora de fer-ne un balanç cal tenir-los tots presents.

L'experiència (*empeiria*) ha sofert una dura crítica de la qual li ha costat recuperar-se des que David Hume va denunciar la fal·làcia naturalista. No és lògicament possible derivar un imperatiu d'un indicatiu, un haver-d'ésser d'un ésser, un *is* d'un *ought*. L'actual ètica darwinista és un exemple prou clar de recuperació del naturalisme denunciat per Hume. Michael Ruse, un dels seus destacats representants, distingeix entre *causa* i *fonament*, i ha d'acabar admetent que no hi ha fonament possible per l'ètica des de l'experiència. Només comptem amb causes. Acceptar el naturalisme suposa o bé negar la possibilitat de trobar un fonament a la moral, o bé caure en el parany de la fal·làcia naturalista.

El *logos* és probablement el punt de suport que més adeptes ha trobat en la història de la filosofia. Des de Plató a Hegel, passant per Descartes i Kant, i fins i tot arribant a la més actual Escola de Frankfurt de Habermas o l'ètica dialògica d'Apel, la raó ha esdevingut en el fonament bàsic del deure moral. Sens dubte, però, podríem esmentar Kant com el màxim representant del racionalisme moral. Per al pensador de Königsberg no hi ha res més en el món de bo absolutament i sense restricció que la bona voluntat i aquesta és la voluntat d'actuar per deure. El deure es concreta per Kant en l'imperatiu categòric, la primera formulació del qual és: "Obra de tal manera que puguis voler al mateix temps que el teu acte esdevingui llei universal de la naturalesa".

El fonament del deure és, per Kant, la raó pura pràctica, una racionalitat subjectiva però transcendental, absoluta, universal. El perill del solipsisme al qual duu l'argumentació kantiana fou advertit pels defensors de l'ètica comunicativa (Apel i Habermas) i això ha provocat una substitució a nivell teòric de la vella subjectivitat transcendental de Kant per una intersubjectivitat. Avui, doncs, hom no acostuma a fonamentar els deures i els valors morals en la subjectivitat transcendental, sinó en la intersubjectivitat.

La darrera alternativa ens la proposa la fenomenologia moral de Max Scheler. Scheler trenca tant amb el formalisme del deure kantianista com amb el seu racionalisme. El fonament no és ara el *logos* sinó el *pathos*. El valor és el punt darrer de l'ètica. Ara bé, com podem assolir el fonament del valor? Segons Max Scheler mitjançant la simpatia, del grec *simpazeo*, "tenir els mateixos sentiments que..." Ara bé, un acte és moral no quan respon a una simple coincidència simpàtica amb l'altre, sinó quan aquesta simpatia té lloc en funció d'un a priori moral. Els valors morals, que d'altra banda és allò sobre el qual es donen suport els deures, són a priori, no depenen de res més que d'ells mateixos.

A l'hora d'elaborar un codi deontològic per a la professió docent caldria, a la vista del que acabem d'exposar, intentar donar resposta —entre d'altres— als interrogants següents:

1. En quin fonament es donen suport els deures del docent?
2. Com es pot assolir el contingut d'aquests deures?
3. Respecte al mateix concepte de deure: els deures morals són transcendents als deures socials?
4. Qui o què dicta l'obligatorietat del codi deontològic?

Hom no pot resoldre aquests problemes assegurant que ens trobem davant una simple i pura especulació. Un codi deontològic amb força que no tingui fonament esdevindrà una simple i pura especulació.

Des de la nostra perspectiva provem de respondre breument a les qüestions anteriors de manera global. Els deures del docent han de respondre, com a mínim, a tres possibles fonaments: la tècnica, la moral i la política. El docent ha de conèixer la seva professió, i la didàctica que li cap per tal de transmetre els coneixements, les actituds i les habilitats als discents. Hi ha *deures tècnics* basats en el criteri d'*eficàcia*. Som davant la raó instrumental.

Al costat de la tècnica apareix la política. Els deures polítics (de *polis* = ciutat, societat, cultura) són relatius a cada context social. El docent fonamenta la seva acció en el context de la vida quotidiana que li toca viure. Ara bé, sembla que hi ha *polítiques* inadmissibles. Quines? Si més no aquelles que van *decididament* en contra de la moral. El deure moral transcendeix el deure polític, però el segon no pot destruir el primer. Un "estat just" no és un estat moral, però sí un estat que permet la moralitat de les accions que allí es desenvolupen.

Finalment trobem el deure moral. Respecte al fonament fem una opció per la fenomenologia de Scheler. Ara bé: encara resta el problema del contingut. Només som capaços d'admetre un valor universal, no pas un valor mínim (a l'estil de les etapes postmodernes), sinó un valor màxim, absolut: el respecte. L'altre en virtut del seu *rostre* es mereix una resistència als meus poders. L'accés al rostre no és pas racional, sinó *estètic*, intuïtiu, emocional.

APORTACIONS A LA TAULA RODONA DEL SENYOR JOSEP M. VALLÈS I MARTÍ, PARE D'ALUMNE

D'un temps ençà, assistim a una transferència de responsabilitat, de la classe docent cap a la família. Poders públics i administració educativa fan costat a les reivindicacions dels docents en el discurs, la feina d'educar els fills és més responsabilitat dels pares que del sistema educatiu. Que la feina de docent no pot ser vista com s'ha vist tradicionalment, com un fenomen vocacional, sinó simplement des d'una perspectiva eminentment professional. Els docents volen ésser només treballadors de l'ensenyament?

Doncs bé anem per aquesta línia. Com a pare ni renuncio ni eludeixo la responsabilitat d'educar els meus fills. De totes maneres hem de parlar del que entenem uns i altres, pares i docents, per educar. Després en tot cas ja parlarem del que entén l'administració, (el poder).

Educar: conduir
Educar: ajudar
Educar: socialitzar
Educar: ensenyar

Potser en el concepte científic d'educar hi pot haver escoles, tendències i corrents, però amb el que tots estarem d'acord, espero, és que “només es pot educar amb l'exemple”.

Podríem començar parlant de docents de l'escola privada i docents de la pública, però per la seva ideologia, i per la necessitat pròpia que té de controlar-se i autoavaluar-se, abandono ara mateix tota referència a l'escola privada.

Perfil del professorat

Parlem doncs del docent públic, del seu perfil, en un sistema educatiu que, pel progrés de la societat, ha evolucionat, especialment a l'Estat espanyol, d'ésser un sistema reproductiu d'ideologia, legitimant uns valors que només servien l'autoritarisme governant i el nacional-catolicisme, vers un nou model de sistema educatiu del qual es demanen i s'esperen unes altres funcions socials, tant en el marc legal (LOGSE), com en la realitat social de l'entorn de cada escola.

Acceptant com a única característica essencial del docent la *professionalitat*, ens caldrà adjectivar-la amb altres valors no menys importants que són exigits com a deure innegociable a qualsevol professional (inclosos els funcionaris: al servei de la societat i pagats per aquesta per complir la funció social que se'ls encomana, tenint en compte que no s'obliga ningú a ser-ne, de funcionari, per tant que no es disfressi la voluntat de ser-ne amb el refugi de la ineficàcia incontrolada). Al docent com a professional se li ha d'exigir equilibri emocional, activitat, formació adequada, predisposició a la innovació i voluntat de reciclar-se, capacitat de motivar, rigor i concreció. Per desenvolupar aquesta professió calen encara unes *aptituds* i unes *actituds*, també exigibles; entre les primeres: capacitat d'il·lusionar-se, coneixements amplis i actualització permanent, capacitat pedagògica, saber treballar en grup, capacitat de lideratge, etc. i entre les actituds: ètica, coherència, esperit democràtic, plaer i satisfacció fent la feina, acceptar la crítica, ésser obert i flexible i creatiu, universalista, humanista, comprometre's i ésser voluntariós.

Els docents no excel·leixen per la seva competència professional i pel seu bagatge cultural, però si fem un pas endavant envers l'estricta professionalitat, aquests dos elements són tant imprescindibles com que ha de saber expressar-se (un asmàtic no pot córrer la marató); un docent ha de conèixer abastament la matèria que ha d'impartir i a més ha de dominar-ne la metodologia. Ha d'ésser conscient que més important, molt més, que el fet que ell ensenyi, ho és que els alumnes aprenguin. El docent professionalment pertany a una *organització*: el sistema educatiu, i ha d'integrar-se i vincular-se a aquesta organització amb tot el compromís. És intolerable, i a més contradictori que administració i societat ho permetin, el paper d'*staff* en la línia, d'un percentatge altíssim de docents, especialment a la secundària. Arriben a la seva aula, “donen” la seva classe i fugen de l'escola. No estan implicats en el seu procés.

Entenc que hi juguen factors de desprofessionalització, com l'expansió quantitativa del sistema, la formació inadequada, la manca d'incentius o la falta d'autonomia per gestionar recursos humans i econòmics.

Tenim a més, un handicap important: el docent es dissenya el producte, dissenya el procés, avalua el disseny i la tasca duta a terme i dóna compte al col·lectiu. És impensable que una persona humana sigui capaç d'escometre aquest ventall tan plural en la seva professió. A més la llei li ordena dins la funció docent una sèrie de responsabilitats: orientació, tutoria, direcció, administració, amb una preparació tan minsa que avergonyeix. Ens caldria potser una superior especialització.

Sovint se sent a dir que la participació dels pares en el sistema ha abocat els docents a una més gran proletarització. Els pares tal vegada ens immiscim en qüestions pedagògiques, però també veiem astorats com els sindicats d'ensenyants ultrapassen el que serien les seves responsabilitats, en la defensa dels drets laborals dels seus afiliats.

Si aconseguíssim un acord sobre aquesta deontologia potser fins tot aconseguiríem que un percentatge alt de docents n'acomplís la lletra, però qui s'atreveria a jutjar si se n'acompleix l'esperit. La primera tasca del docent és donar classe? Doncs això no és només recitar, llegir, establir amb els alumnes una comunicació unidireccional, sense resposta. És quelcom més, un tarannà, una manera d'estar, un expressar amb el gest i amb la mirada el convenciment que allò que hom està fent és important, i que és més important que arribi a l'alumne.

Si reduïm la tasca docent només a una funció laboral, per professional que sigui el docent, no arribarà a assolir la consideració social que reclama. Educar és dirigir el creixement. Una parcel·la de l'educació pertany a la família una altra a l'escola, com a sintetitzadora de tot allò que passa en la vida real; per això ens sembla una funció important del docent, ensenyar a organitzar: sentir, interpretar, avaluar i respondre, els plantejaments que la vida farà als joves. El canvi social és permanent i cal ensenyar a sobreviure i adaptar-se a les noves situacions.

Perfil de l'escola i el sistema educatiu

Si aconseguíssim definir el perfil del docent, en una organització, que avui constatem que no funciona o que funciona força malament, també hauríem definit les funcions del sistema, l'objectiu d'aquesta organització. Ja sé que hem podeu dir que ve definit per la llei i que aquesta assenyala els mínims que tot estudiant haurà d'assolir (LOGSE), referint-nos només a continguts; però també hi ha en la llei l'especificació de com tractar des del sistema educatiu les diversitats personals i com atendre al creixement integral de la persona, i ens sembla que, si s'acomplís la llei tant en la lletra com en l'esperit, la pròpia societat podria rebentar, esberlar-se, puix en el fons continuem en un sistema reproductor de la pròpia societat, classes socials, estatuts, grups rurals o urbans, etc.

L'organització del sistema educatiu, amb una jerarquització fragmentada, com sempre en el nostre país va darrera del progrés. És doncs aquí que resulta tan sols una reproducció de l'estratificació social. Es planteja una Reforma del sistema i els seus principals actors, els docents, no la veuen bé. No en són còmplices, els ha faltat informació, no s'ha influït sobre ells a nivell de grup, no se'ls ha preparat ni fet sensibles als canvis, no hi ha hagut en definitiva retroalimentació, ni discussió en grup. La reforma opera com un canvi automàtic i sistemàtic sense tenir ningú a favor.

A qui no interessa que això funcioni?

Si per un moment els mestres i professors d'aquest país es possessin a fer la feina ben feta com saben fer-la, si els pares fossin tant responsables de l'educació dels seus fills, i si la societat obtingués allò que es diu que en vol obtenir...?

Què podria passar?

Us heu preguntat mai com és possible que no ens n'hàgim sortit d'aprendre idiomes estrangers?

Si fes una tasca organitzada, amb uns principis de disciplina i control amb la més liberal de les concepcions, és a dir: algú que garanteixi les regles del joc i cadascú que sigui responsable dels seus actes, com a organització hauria de donar un rendiment. Però tots sabem que aquest rendiment és intangible. Fins ens atreviríem a dir que podríem aconseguir que funcionés com una organització eficient, però no és gens segur que l'eficiència eduqui.

Acceptem doncs l'escola i el sistema educatiu com una organització. Caldrà definir al servei de qui? Inqüestionablement ha d'ésser al servei de la persona, i aquesta amb la seva maduresa ja dissenyarà una societat madura, capaç d'avaluar el sistema i de modificar-ne continguts i metodologia per assolir els propòsits. Cal doncs desmitificar l'escola. El docent que sigui un professional especialista, amb una actitud autocrítica, franca i honesta envers ell mateix, i acceptant la crítica dels altres com una necessitat. Però com en tota organització hi cal control. A l'escola hi cal a més una reconversió. Les decisions per operar canvis vénen del poder polític. La crisi de l'organització escolar és comuna a tot el món, és una crisi de confiança de la societat en el sistema educatiu, continua preparant ciutadans per al món del treball, però no fa ciutadans lliures, no ensenya a viure.

A qui fa por tenir un bon sistema i eficaç?

L'educació històricament s'ha legitimat, no per la qualitat sinó per la preparació que té la societat del seu resultat.

La democràcia i les lleis orgàniques referides a l'ensenyament (LODE i LOGSE), han obert escola a la participació, però és una pseudoparticipació, puix que més enllà de la llibertat de càtedra de la que no sempre se'n fa un bon ús, els que participen i opinen sobre l'ensenyament no marquen les claus manipuladores del sistema. No tenen les claus per assignar els necessaris mitjans que permetin fer front a un sistema educatiu modern, en continua evolució, amb professionals especialistes degudament compensats, on no hi càpiguen persones que exerceixen aquesta feina, com a substitució de la seva vocació veritable, que ves a saber quina és.

La intangibilitat de la seva feina i la manca de compromís ètic, entre la classe docent facilita al poder polític, la incoherència de la seva actitud, mentre les lleis determinen conductes a seguir i mínims a aconseguir en les diferents etapes escolars, manca després l'avaluació de la feina feta.

Com es pot traspasar la responsabilitat d'educar de l'escola a la família: missatge que s'està reproduint darrerament, com no sigui per excusar la ineficàcia d'un sistema que diu que s'ha de professionalitzar i que ningú ens ha preguntat si és aquest model el que volem. Però que en definitiva si només ha de transmetre coneixements, que ho faci. Però que ho faci bé. Si han d'ésser només professionals que ho siguin. Però els que no serveixin que siguin apartats del sistema. Exigim control dels deures que proposem i donen suport a tots els drets com a persones, com a ciutadans i com a professionals. Els pares només ens toca dir, senyors això no funciona i ens costa molts diners. Cadascú que compleixi el seu paper i si aquests rols no estan prou ben definits, parlem-ne però després, respectem les regles del joc. Cal que agafem com a guia la veritat objectiva i personalment penso que hi ha prou especialistes i persones preparades per si s'hi volgués posar solució, poder-ho fer. Corregim els errors de funcionament d'aquesta organització. Creiem una deontologia del docent però també un

codi ètic, pel poder polític i clarifiquem el rol dels pares, i tot plegat amb objectivitat i sense renúncies, però anem-hi.

Fins que un alumne no se senti orgullós d'èsser deixeble d'un determinat professor o d'un centre, això no resultarà. En ensenyament demà serà massa tard.

Propostes per al compliment de la deontologia dels docents:

1. Revisió de la formació inicial, específica per qui vulgui ésser docent.
2. Selecció dels candidats, incentivar i promocionar per tal d'atraure cap a la docència els més dotats.
3. Atorgar als centres més autonomia en la gestió de recursos humans i econòmics, promocionant la direcció dels centres, i recompensant l'estabilitat d'equips directius i de plantilles.

DOCUMENT 2/1992 DEL CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA: CRITERIS PER A UNA DEONTOLOGIA DEL DOCENT

Aquest document ha estat aprovat globalment pel Ple del Consell Escolar de Catalunya el 14 d'octubre de 1992. Aquest text pretén aportar elements per a la reflexió i resta obert a posteriors millores que s'hi puguin incorporar en el futur i a les revisions que es considerin oportunes.

1. Introducció

El Consell Escolar de Catalunya va crear la subcomissió de “Deontologia del docent”, la qual ha reflexionat sobre les obligacions i activitats dels ensenyants des d'una perspectiva ètica, i les ha debatut.

El fruit d'aquest treball ha estat sotmès a la revisió de tots els membres del Consell, i es presenta al conjunt de la comunitat educativa de Catalunya i a la societat en general, amb el propòsit *d'obrir una reflexió col·lectiva sobre la dimensió ètica de la tasca docent*.

Així, doncs, presentem un *document de treball obert* a noves aportacions que el puguin enriquir, amb la pretensió de contribuir a millorar l'ensenyament, i alhora acréixer la sensibilitat envers els valors de l'educació.

En aquest breu escrit hi ha implicades qüestions com les següents: l'autocomprensió que té el professorat de la tasca docent; les circumstàncies peculiars d'un sistema educatiu sotmès a canvis importants; i la preocupació actual dels ensenyants per millorar el reconeixement social de la funció docent.

Aquests temes i altres més, han estat debatuts en un diàleg obert, matisat a fons i des de perspectives ideològiques plurals. Tot i això voldríem compartir més el nostre treball i tenir en compte opinions i comentaris que pugui suscitar.

Ja sabem que la complexitat del fet educatiu planteja nombrosos interrogants d'indole moral. La professió docent té una singular dimensió ètica que és convenient d'aprofundir mitjançant una reflexió el més àmplia possible i oberta a tots els que hi vulguin prendre part.

Per a la redacció d'aquest document, hem tingut en consideració treballs sobre el tema i declaracions deontològiques d'organismes i d'associacions internacionals. A la nostra proposta, però, hem evitat la complexitat i el detall excessius que tenen, de vegades, aquests documents.

Ben al contrari, no hem pretès d'elaborar una declaració exhaustiva, sinó un document que promoguéssim una reflexió personal i col·lectiva sobre els “criteris ètics mínims per a una deontologia docent”; criteris que puguin ser lliurement acceptats pels professionals de la docència i compartits per la comunitat educativa de Catalunya.

Hem d'afegir, finalment, que com que el nostre treball es refereix específicament a la deontologia del docent, no conté cap referència als deures d'altres agents socials i de les administracions públiques implicades en l'ensenyament.

Així, entre les qüestions que ens hem formulat, per exemple, figuren les següents:

- La necessitat de l'equilibri entre els deures envers l'alumnat i els drets individuals dels docents.
- L'harmonia entre els deures i els drets de l'educador, especialment els seus drets laborals.
- La relació entre l'autonomia i la llibertat de càtedra dels docents i la necessària vinculació a un projecte educatiu comú.

Hem arribat a imaginar supòsits en els quals el compliment d'algun deure podria entrar en col·lisió amb una obligació imposada per la relació contractual dels docents amb les institucions escolars de les quals depenen. Això ens portava cap a la reflexió sobre els mecanismes de protecció jurídica dels docents, la qual cosa també sobrepassava el marc estricte de la nostra reflexió.

Per tant, el document se situa en un espai i un temps concret. Però també, obert com és, preveu i té en compte els canvis socials que es produeixen al nostre entorn amb rapidesa i profunditat i les conseqüències que aquests canvis tenen per al mateix sistema educatiu. És a dir, que hem tingut presents situacions de futur, sense quedar-nos limitats al moment històric de transició en el qual ens trobem.

Amb tot, creiem que, més enllà d'aquests condicionants temporals, els professionals de l'ensenyament hem d'aconseguir, com a educadors, alumnes que esdevinguin cada dia millors com a persones i que l'escola assumeixi aquest objectiu, per utòpic que pugui semblar.

2. Deures de l'educador envers els alumnes

2.1. Establir amb els alumnes una relació de confiança i gratificant, comprensiva i exigent, alhora que fomenti tant l'autoestima necessària per al seu creixement com un respecte vinculant envers els altres, formant-hi grup i acceptant maneres de ser i de fer diferents.

2.2. Promoure l'educació en favor dels infants i joves sense deixar-se mai induir a utilitzar-los per a interessos aliens, siguin comercials, econòmics, polítics i religiosos. Treballar perquè tots els infants i joves esdevinguin adults autònoms que contribueixin positivament a la societat en què els ha tocat de viure.

2.3. Tractar els alumnes amb total equanimitat, sense tenir preferència per cap d'ells ni per cap motiu. No practicar ni acceptar la pràctica de discriminació per motius de sexe, raça, color, religió, opinions polítiques, origen social, condició econòmica, ni nivell intel·lectual.

2.4. Aportar els elements necessaris perquè l'alumne conegui i reconegui críticament la seva pròpia identitat cultural i respecti la dels altres.

2.5. No adoctrinar ideològicament i respectar en tot moment la dignitat de l'alumne i la tendresa del seu esperit, d'acord amb la confiança que ell diposita en l'educador.

2.6. Actuar de confidenciaris de tot allò que se sap dels alumnes i de les famílies, per motius professionals, i en cap cas fer ús de cap informació que pugui perjudicar-los.

2.7. Posar a disposició dels alumnes les seves capacitats i el seu saber, amb il·lusió i sentit de l'humor, per tal de desvetllar-los un interès òptim per tot el que constitueix el patrimoni de la humanitat.

3. Deures envers pares i tutors

3.1. Respectar els drets de les famílies en l'educació dels fills i posar-s'hi d'acord sobre les qüestions relatives als valors i a les finalitats de l'ensenyament, per a introduir-los en els projectes educatius.

3.2. Assumir la pròpia responsabilitat en les matèries que són de l'estricta competència professional dels educadors.

3.3. Evitar confrontacions desorientadores i ser respectuosos amb el pluralisme present a l'escola.

3.4. Afavorir la cooperació entre les famílies i els mestres, compartint la responsabilitat en l'educació i establint aquelles relacions de confiança que garanteixen el bon funcionament del centre i propicien la participació de pares i mares a l'escola.

3.5. Tenir informats als pares del procés educatiu dels seus fills, respondre professionalment a les seves demandes i havent escoltat els seus punts de vista, donar-los les orientacions que els permetin contribuir adequadament a l'educació dels fills.

3.6. Avaluar amb els pares el progrés dels alumnes en el desenvolupament de la seva personalitat.

3.7. Respectar la confiança que els pares dipositen en els docents quan fan confidències sobre circumstàncies familiars o personals que afecten els alumnes, i mantenir sempre una discreció total sobre aquestes informacions.

4. Deures envers la qualificació professional

4.1. Dedicar-se a la tasca docent amb generositat, amb plena consciència del servei que es fa a la societat i amb el gust de fer les coses ben fetes.

4.2. Millorar-se professionalment mitjançant la formació permanent.

4.3. Contribuir a la dignificació social de la professió docent amb l'assumpció plena de les pròpies responsabilitats.

4.4. Fer respectar els drets de la professió.

4.5. Animar i orientar especialment en els períodes de pràctiques dels futurs docents, el treball professional de persones capacitades per a la docència. Però també, recomanar als qui puguin haver-se equivocat en escollir-la, que abandonin la professió.

4.6. Contribuir, en la mida de les pròpies possibilitats, a una pràctica solidària de la professió.

4.7. Fer de la planificació prèvia de l'activitat professional una constant.

4.8. Mantenir una actitud crítica permanent vers la pròpia actuació professional, garantidora de la seva millora constant.

4.9. Prendre les decisions professionals de manera reflexiva, on els coneixements tècnics i científics compartits, s'afegeixin als adquirits mitjançant l'experiència personal.

5. Deures envers els altres educadors

5.1. Considerar que té la condició de secret professional tot el que es refereix a la informació que sobre els companys de treball s'ha adquirit en l'exercici de càrrecs de responsabilitat directiva, administrativa o professional.

5.2. Evitar d'obtenir indegudament avantatges sobre els companys de professió.

5.3. No fer pronunciaments desqualificadors sobre altres professionals; per a la correcció de les ineptituds, les mancances o els abusos observats en l'exercici de la professió, fer servir vies correctes i responsables.

5.4. Respectar l'exercici professional dels altres educadors sense interferir injustificadament en el seu treball ni en la seva relació amb alumnes, pares i tutors.

5.5. Crear un clima de confiança que potenciï un bon treball d'equip i contribuir al bon funcionament dels òrgans de participació, de coordinació i de direcció per tal d'afavorir la qualitat de l'ensenyament.

6. Deures envers la institució escolar

6.1. Participar activament en les consultes que sobre temes de política educativa, organització escolar o qualsevol aspecte de reforma educativa, promoguin les administracions corresponents.

6.2. Participar —personalment, o per mitjà de les organitzacions representatives dels docents—, en l'elaboració i realització de millores en la qualitat de l'ensenyament, en la investigació pedagògica i en el desenvolupament i la divulgació de mètodes i tècniques per a l'exercici més adequat de l'educació.

6.3. Assolir els nivells d'eficiència exigibles als professionals de l'ensenyament, i contribuir a la bona relació amb la inspecció educativa amb el propòsit d'aconseguir una escola de qualitat.

6.4. Respectar i assumir el projecte educatiu del centre, com un deure inherent al lloc de treball.

6.5. Respectar l'autoritat dels òrgans de govern del centre en el compliment de les seves funcions i col·laborar al bon funcionament dels equips pedagògics, de l'acció tutorial i orientadora.

6.6. Delegar tasques a persones preparades.

6.7. Participar en activitats extraescolars per al bé dels alumnes i de la comunitat. Preparar-les i realitzar-les amb plena responsabilitat, i amb les condicions i garanties juridicoadministratives adequades.

6.8. Cooperar amb les administracions públiques, com un servei als alumnes, a l'ensenyament i al país.

7. Deures envers la societat

7.1. Fomentar la creativitat, la iniciativa, la reflexió, la coherència i l'exigència personal en els alumne si en el propi treball professional.

7.2. Tenir, en la forma d'actuar, un estil de vida democràtic: aliè a qualsevulla discriminació o xenofòbia; i que fomenti, al contrari, l'acció cooperativa i d'estímul als valors de la civilització europea.

7.3. Promoure el coneixement de la llengua i l'increment del seu ús social, i fer una tasca educativa basada en els valors socioculturals que ens han configurat com a poble.

7.4. Educar per a una convivència fonamentada en la pràctica de la justícia, en la tolerància, en l'exercici de la llibertat, en la pau, i en el respecte a la natura.

7.5. Fer adonar als alumnes del valor del treball de totes les persones. Contribuir mitjançant l'orientació adequada a fer que cada alumne faci aquelles opcions professionals que encaixin més bé amb les seves capacitats i amb les preferències personals.

7.6. Contribuir d'una manera efectiva a la dinamització de la vida cultural de l'entorn social.